

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»**

(15-16 жовтня 2021 р.)

Рівне
2021

УДК 371.13(063)
Т 34

Теорія і практика педагогічної освіти. Матеріали науково-практичної конференції (м. Рівне, 15-16 жовтня 2021 р.). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2021. – 100 с.
ISBN 978-617-7640-87-4

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Теорія і практика педагогічної освіти». Розглядаються загальні питання теорії і методики навчання, інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, дошкільної педагогіки та інше.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться педагогічною наукою, а також для широкого кола читачів.

УДК 371.13(063)

ISBN 978-617-7640-87-4

© Колектив авторів, 2021
© Видавництво «Молодий вчений», 2021

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Чорноус О.В.

ПРОЄКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО
СКЛАДНИКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ГІМНАЗІЇ
В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....6

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Бас Т.А.

ГРА ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....9

Гавілей О.О., Чорна Є.М.

ВИКОРИСТАННЯ ЛОЦІЙ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....12

Гузенко З.О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ
«ПОХІДНА ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ»
В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....15

Євстігнєєва О.І.

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ
ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ.....19

Лановий С.Ю.

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ПОВІСТІ «ЧУДАСІЙ» ОЛЬГИ МАК
НА УРОЦІ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ В 11 КЛАСІ.....21

Лисюк О.В.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....24

Слободянюк А.В.

ЛЕКСИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕТИКЕТНИХ
ФОРМУЛ ПІД ЧАС РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 11 КЛАСАХ.....27

Філь А.І.

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СТУСА 31

Чівуріна Л.Г.

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ
НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ..... 34

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Назаренко С.М.

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА РОБОТА
В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 38

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Герман О.В., Мігаль О.Б.

ТВОРЧИЙ ПІДХІД ПРИ ВИКЛАДАННІ
ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ СТУДЕНТІВ
МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ..... 41

Салова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ..... 45

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Бабська М.В.

РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ..... 48

Борисовець А.С.

РОЗВИТОК ЕМПАТІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЛЯЛЬКОВОГО ТЕАТРУ 52

Житнік Т.С.

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ
У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ..... 55

Казюліна Л.М.

ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОЇ
ГРУПИ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 58

Олексюк Ю.А.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТВОРЧИХ ІГОР 61

Петрова Т.М.

ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК
СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ 66

Яворська А.В.

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ
ТА РОВЕСНИКІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 70

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Возняк В.М., Касинець Д.В.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ СУЧАСНИХ
МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ 74

Гаврюшин О.В.

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ПЕРСОНАЛЬНИХ
КОМП'ЮТЕРІВ У ВИЩІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ 79

Магденко В.І.

НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 83

Прохорова О.В.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ КОЛЕДЖУ 87

Снігур О.М.

ФІЛОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ІНТЕРНЕТУ 91

Ткачук І.О.

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ 95

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Чорноус О.В.

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,*

Інститут педагогіки

Національної академії педагогічних наук України

ПРОЄКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО СКЛАДНИКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ГІМНАЗІЇ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Змішане навчання що прийшло на зміну дистанційному – наша нова реальність. І хоча не перший рік звучать думки про те, що онлайн-навчання вже скоро буде йти поруч із офлайнним, саме виклики 2020–2021 років прискорили його появу в усіх закладах освіти. Під змішаним навчанням в умовах проєктування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії пропонується розуміти цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок, що здійснюється освітніми установами різного типу в рамках формальної освіти, частина якого реалізується у віддаленому режимі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і технічних засобів навчання, які використовуються для зберігання і доставки навчального матеріалу, реалізації контрольних заходів, організації взаємодії між суб'єктами освітнього процесу (консультації, обговорення) під час якого вимагається самоконтроль учня за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання. А у широкому сенсі науковці визначають його як різні варіанти поєднання форм і методів організації формального, неформального, інформального навчання, а також самонавчання, що здійснюється для досягнення учнем (особою) заздалегідь визначених навчальних цілей зі збереженням механізму контролю за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [3]. Отже, в українській

науковій думці дано чітке визначення поняття «змішане навчання» в умовах проєктування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища: об'єднання переваг очного навчання та електронних ресурсів [1]. Інноваційний підхід до організації освітнього процесу в умовах проєктування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії, заснований на поєднанні традиційного навчання із навчанням у режимі on-line і полягає в створенні компетентнісної моделі знань учнів з дисципліни, використанні продуктивних методів навчання (проєктний метод, дослідницькі методи, мозковий штурм, навчання в групі, ділові ігри тощо) та розробці системи самоконтролю і контролю, а також навчально-методичного забезпечення для самостійного опрацювання навчального матеріалу. Використовуючи модель змішаного навчання, вчителі повинні зрозуміти і відчувати свої переваги, серед яких: своєчасне виявлення учнів, що зазнають труднощів при вивченні навчального матеріалу (більшість сервісів змішаного навчання включають в себе онлайн-інструменти, які дають негайний зворотній зв'язок вчителю з учнем, широкий вибір матеріалів та завдань, що підходять для конкретного класу, індивідуальний підхід до кожного класу), а головне – ефективне використання часу на уроці.

Аналізуючи всі переваги, потрібно зазначити, що blended learning в умовах проєктування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії вчить організувати і планувати роботу самостійно, незалежно отримувати і аналізувати знання, шукати інформацію, формувати навик презентації проєктів та займатися самоосвітою. Однак, використання моделі змішаного навчання має ряд недоліків, до яких можна віднести труднощі багатьох вчителів використовувати електронне навчання, низький рівень володіння ІКТ технологіями вчителів та учнів, залежність від техніки та Інтернету. Слід відмітити, що впровадження змішаної форми навчання в умовах проєктування інформаційно-комунікаційного складника освітнього середовища гімназії вимагає інформаційно-комунікаційно-технологічної компетентності з боку вчителя та учнів. А саме: здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення

власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно-значущих, зокрема професійних, задач у певній предметній галузі [2]. «Технології дистанційного навчання будуть використовуватись в школі більше і більше, і ми перейдемо до іншого формату навчання. Тобто, будуть поєднуватися класно-урочна система, і технології змішаного навчання.» – сказала Любомира Мандзій.

Список використаних джерел:

1. Кун К. E-Learning – электронное обучение // Информатика и образование. – 2006. – № 10. – С. 16–18.
2. Наказ МОНУ від 01.10.2012 р. № 1060 «Про затвердження положення про електронні освітні ресурси».
3. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5(13). – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/183/169#.Ve3Q6SXtlBc>

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Бас Т.А.

студентка,

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

ГРА ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У наш час все більше розширюються зв'язки України із зарубіжними країнами, тому й інтерес до вивчення іноземної мови невинно зростає. У методиці викладання іноземної мови існують різні способи оптимізації навчальної діяльності, в тому числі й гра. Ігри періодично висвітлюються в методичній літературі, оскільки викликають інтерес викладачів іноземної мови своєю розважальністю, навчаючою дією, можливістю використання як засобу емоційної розрядки, мотивації навчальної діяльності, з метою тренування, для контролю знань і навичок учнів.

Комунікативний підхід до навчання іноземним мовам є сьогодні методичним стандартом. Реалізація комунікативного підходу у навчальному процесі з іноземної мови означає, що формування іншомовних мовленнєвих навичок і умінь відбувається шляхом і завдяки здійсненню учнем іншомовної мовленнєвої діяльності. Особлива увага приділяється початковому етапу навчання іноземної мови, оскільки саме тут формуються підвалини для успішного оволодіння мовою у наступних класах [1, с. 35].

Специфіка предмета «Іноземна мова» передбачає оволодіння учнями комунікативною компетенцією як спілкуванням іноземною мовою. Однак у сучасному світі діти знайомляться зі світовим культурним фондом майже одночасно з Інтернетом, іноземними фільмами, музичними творами, друкованими виданнями, і це робить очевидним той факт, що міжкультурна компетенція є невід'ємною частиною комунікативної компетенції.

Навчальну гру, яка використовується на уроках іноземної мови, визначають як форму організації діяльності учнів для засвоєння ними нового матеріалу, закріплення набутих навичок і розвитку вмінь мовлення на основі залучення учнів до виконання різноманітних мовних і мовленнєвих дій. Така гра характеризується чіткістю поставленої мети, наявністю мотивації і певним результатом. Трагування гри як моделі соціальної дійсності дозволяє створити автентичні умови спілкування, які наближають навчання до повноцінного процесу комунікації, сприяють оволодінню сталими предметними діями і засвоєнню суспільного досвіду [2, с. 35].

Використання гри допомагає дітям без зусиль та із задоволенням включитися у процес вивчення та засвоєння матеріалу. Гра – це найсильніший мотив в оволодінні учнями іноземною мовою [4, с. 23]. У грі всі рівні. Вона посильна навіть для слабких учнів. Більше того, слабкий у мовній підготовці учень може стати першим у грі завдяки кмітливості та винахідливості. Відчуття рівності, атмосфера захоплення, радості, відчуття посиленого завдання – все це дає можливість дітям подолати сором'язливість, яка заважає вільно вживати слова чужої мови. Мовний матеріал засвоюється непомітно, покращуються результати навчання. Під час гри можна повторити лексику з теми, організувати відпочинок на уроці, активізувати словниковий запас учнів, вчити вживати лексику в мовленнєвих ситуаціях, а також розвивати творчі вміння та здібності дітей. Ігри захоплюють дитячу увагу, розвивають пам'ять, спонукають учнів працювати руками, ногами.

За допомогою ігор дуже легко змінювати хід уроку, види завдань, позбавляючи заняття монотонності, знімаючи фізичне напруження, підвищуючи емоційний стан молодших школярів.

Досить продуктивними є ігри, що спираються на практичні дії дітей, тобто завдання, пов'язані з малюванням, розфарбовування, вирізанням, приклеюванням тощо. Вміло проведена гра допоможе організувати згуртований колектив, зблизити дітей і дасть вчителю можливість краще вивчити індивідуальні риси своїх вихованців.

Гра допомагає розвивати всі мовленнєві навички: аудіювання, читання, усне мовлення, письмо. Вона спонукає дітей уважно стежити за її ходом, слухати одне одного, тому що, вони здебільшого не знають заздалегідь, що скажуть їх партнери [2, с. 33].

Гра створює такі умови, коли іноземні слова, літери, правила читання, звороти засвоюються мимоволі за рахунок частого повторення у той час, коли дитина захоплена самим процесом гри. Дуже важливо не тільки навчити дитину чогось, але й вселити у неї впевненість у своїх силах та здібностях, сформувати вміння відстоювати власну ідею, погляди, переконання, прийняті рішення. Особливо це стосується виконання творчих завдань. Потрібно навчити дитину висувати свої ідеї, а також без образ сприймати критику вчителя. Звичайно, досить важливу роль тут відіграють індивідуальні риси характеру дитини. Якщо учень прагне швидко змінювати завдання, намагається відбутися першою-ліпшою відповіддю, то необхідно його зацікавити, навчити бачити в завданні нові деталі.

Розвиток творчих здібностей дитини передбачає розвиток уяви та гнучкого, нестандартного мислення. Творчість багато в чому розвивається через вміння висловлювати свої почуття, уявлення про світ, вільно фантазувати [5, с. 135]. Кожна гра – це не тільки спілкування дитини з учителем та іншими дітьми, це також школа співпраці, де вона вчиться радіти успіхам інших та мужньо витримувати свої невдачі.

Для успішного проведення уроку англійської мови у молодшій школі необхідно використовувати значну кількість наочного матеріалу, посібників, весь процес навчання будувати у формі гри, адже гра сприяє засвоєнню знань не через примус, завдяки їй урок проходить зацікавлено; додає різноманітності у повсякденну навчальну діяльність; створює атмосферу здорового змагання, сприяє мобілізації та розвитку творчих здібностей; дає можливість оцінити себе шляхом порівняння з іншими учнями, а також працювати командою.

Тому при доборі ігор необхідно враховувати вікові та психологічні особливості дітей, пам'ятати, що в цьому віці учні дуже активні, рухливі, емоційні; організувати творчу групу учнів, уміло ввести їх до неї, зацікавити; спостерігати за грою, не допускати конфліктних ситуацій; використовувати велику кількість яскравої наочності, реквізиту; враховувати підготовленість дітей до гри в мовному плані [1, с. 6].

Таким чином, гра – це один зі способів залучення молодших школярів до активної розумової діяльності. Її цінність полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвивальна й виховна функції взаємодіють. Гра навчає, організовує учнів, розширює їхні

пізнавальні можливості і виховує особистість. Якщо завдяки іграм початковий етап вивчення англійської мови проходить легко і дитина не нудьгуватиме, то вона не лише не втратить інтересу до іноземної мови, а, навпаки, зміцнить його, що спонукатиме її до поглиблення вже здобутих знань.

Список використаних джерел:

1. Близнюк О. І. Ігри у навчанні іноземних мов. Київ : Освіта, 2017. 64 с.
2. Вільхуватський О. Т. Ігри на початковому етапі вивчення іноземної мови. *Англійська мова в початковій школі*. 2018. № 9. С. 32–37.
3. Кондратюк І. Г. Активізація навчальної діяльності учнів на уроці. *Англійська мова та література*. 2016. № 15. С. 2–7.
4. Шекеряк Т. Ю. Рольова гра. *Англійська мова в початковій школі*. 2017. № 9. С. 23.
5. West M. O. Methodology for teaching a foreign language abroad. N., 2013. 228 p.

Гавілей О.О.

учитель зарубіжної літератури;

Чорна Є.М.

*учитель української мови та літератури,
Олексієво-Дружківська спеціальна школа № 13
Донецької обласної ради*

ВИКОРИСТАННЯ ЛОЦІЙ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Ключовими для розвитку української школи загалом і літературної освіти зокрема є ідеї діяльнісного, особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів. Це зумовлено потребою відповісти на виклики сьогодення, коли неможливо навчити здобувачів освіти «всьому на все життя» і найважливішим умінням стає здатність та готовність діяти залежно від поставлених завдань і вчитися протягом усього життя.

Проблема формування ключових компетентностей на уроках літератури через сучасні методи навчання продовжує залишатися актуальною. Ще недавно кінцевою метою освіти будь-якого навчального закладу був випускник, який оволодів знаннями в межах програми, навчальними навичками. В останні роки інформація править світом. Її стає все більше і більше, а розуміють і запам'ятовують школярі все гірше і гірше. Збільшується обсяг інформації, який необхідний людині для успішної професійної діяльності. У зв'язку з цим учитель повинен вводити в практику такі форми навчання, які дозволяють «розбудити» сплячу в кожного здобувача освіти жагу пізнання. Сьогодні учень повинен уміти самостійно здобувати знання; застосовувати їх на практиці для вирішення різноманітних проблем; працювати з різною інформацією, аналізувати, узагальнювати; самостійно критично мислити, шукати раціональні шляхи у вирішенні проблем [1, с. 95]. Задача педагогів – зберегти індивідуальність кожного здобувача освіти. Навчити його мислити креативно, розвивати творчу уяву, залучити учнів до активної творчої діяльності, де учасники процесу навчання взаємодіють один з одним і набувають ключових компетентностей.

Як досягти всього цього на уроках літератури? Адже саме урок – головне поле діяльності для педагога. Допомогти вчителям-словесникам може сучасна авторська технологія О. Белозьорової «Люції».

У буквальному розумінні слово «люція» у перекладі з голландської – «вести корабель». Це посібник для плавання, який дає певний опис морів, річок, узбереж тощо [2, с. 138]. Якщо розглядати це поняття через призму педагогіки, то під люцією розуміють інтелект-карту, з'єднану з теорією концепту. Таким чином, можна провести аналогію: люцман з люцією – це здобувач освіти з картою-путівником.

Завдяки візуалізації процесів мислення, використання люцій на уроках літератури дозволяє:

- розвивати креативність здобувачів освіти;
- формувати комунікативну компетентність у процесі групової діяльності по складанню люцій;
- прискорювати процес навчання;
- формувати організаційно-діяльнісні уміння;
- навчити учнів вирішувати проблеми.

При складанні лоцій з літератури треба враховувати наступне:

- лоції створюються на окремий літературний твір або на окремого літературного героя;
- лоція – це інструмент пізнання, аналізу, критичного мислення, зіставлення у внутрішній світ літературного героя, із мотивацією його вчинків, встановленням причинно-наслідкових зв'язків; із вектором сучасності та актуальності проблеми;
- не повинно бути ніякого диктату, авторитарності, вона передбачає альтернативні варіанти щодо оцінок образів, подій;
- логічна зчіпка в лоції – вертикальна: складати її треба зверху вниз (так і працювати з нею на уроці);
- мінімум цитат із тексту;
- лоція повинна бути логічно завершеною;
- унизу лоції доцільно розміщувати оціночні судження;
- у лоції прерогатива думки, а не спогадів; логіка не виключає емоції.

Даний підхід до розуміння змісту тексту можна використовувати при підготовці до написання творів, до розуміння характеру літературного героя. Складання та використання лоцій за прочитаним твором потребує від здобувача освіти вдумливого читання тексту, а необхідність демонстрації власного розуміння змісту мотивує до зв'язного висловлювання [3, с. 21]. Таким чином, лоції дозволяють ефективно працювати з інформацією на уроках літератури, сприяють розумінню унів змісту тексту, формуванню власної позиції.

Використання лоцій на уроках літератури пропонується трьома шляхами:

1. Готові лоції. Такі лоції доцільно використовувати у середній ланці (5-6 класи). Школярі отримують уже готові лоції, за якими аналізують твір або літературного героя. Такий вид діяльності передбачає роботу в групах, парах або колективне обговорення.

2. Виготовлення лоцій. Використовується у старшій школі, де здобувачі освіти самостійно працюють над їх виготовленням. Тут передбачена обов'язкова презентація власних або колективних лоцій, їх обговорення.

3. Лоція – план-конспект учителя. Учитель може використовувати їх як власний конспект уроку. Тобто назва лоції – це тема уроку, усі

етапи уроку розміщені за правилом складання лоції, але обов'язково прописується мета уроку (предметні та ключові компетентності). Таке використання лоцій дозволяє вчителю візуалізувати свій урок, зробити його більш творчим і нестандартним.

Технологія «Лоція» є дієвим інструментом для вчителя-словесника нової сучасної школи, яке здатне «розбудити жагу пізнання» у своїх учнів.

Список використаних джерел:

1. Єлісеєва С. Про сучасні підходи до організації навчання на уроках української мови й літератури. – Ч. 1. Інтерактивний урок – особливий тип уроку / С. Єлісеєва // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах. – 2011. – С. 92–98.
2. Тлумачний словник української мови з граматичними додатками і прикладами сталих виразів / Укладач Тетяна Ковальова. – Х.: Фоліо, 2018. – С. 138.
3. Шуляр В. Візуальна компетентність у системі літературної освіти: від компендіуму понять до виваженої методики формування / В. Шуляр // Дивослово (Українська мова й література в навчальних закладах). – 2009. – № 5. – С. 20–22.

Гузенко З.О.

учитель математики,

Велетенська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ПОХІДНА ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ» В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У часи високого рівня цифрової освіченості, в час коли сучасні учні хочуть навчатися швидко та мобільно доречно та навіть потрібно об'єднувати онлайн-освіту та традиційну. Гармонічне поєднання цих форм утворює змішане навчання.

Змішане навчання (blended learning) – це формальна структурована та логічна навчальна програма, у якій:

– Учні проходять частину матеріалу online, при цьому вони самі контролюють час, місце, ритм та послідовність виконуваних завдань.

– Частина матеріалу відбувається у фізичному навчальному просторі у групі з учнями та вчителем [5].

Незважаючи на те, що сьогодні змішане навчання – можна вважати найбільш вдалим рішенням для освітян, така форма навчання має свої переваги та недоліки. Для того, щоб якісно організувати навчальний процес вчителі повинні зрозуміти всі аспекти.

Під час дистанційного навчання домашні завдання потрібно адаптувати відповідно до можливостей дитини, супроводжувати інструкцією до виконання: додати інформацію про кінцевий термін виконання, формат задачі та критерії оцінювання, унаочнити різними електронними матеріалами та ресурсами.

Проаналізувавши навчальні програми та підручники з математики можна надати доповнення до вже існуючих рекомендацій до викладання теми «Похідна та її застосування» в умовах змішаного навчання.

Найперше, що вивчають учні перед тим як знайомляться з означення похідної – це приріст функції, тому підібрані та пропонуються завдання, які допоможуть краще та глибше зрозуміти дане поняття особливо під час змішаного навчання. Наприклад, у вправі на рис. 1 завдання учнів правильно вказати, яка з відмічених областей буде відповідати приросту аргументу, а яка – приросту функції.

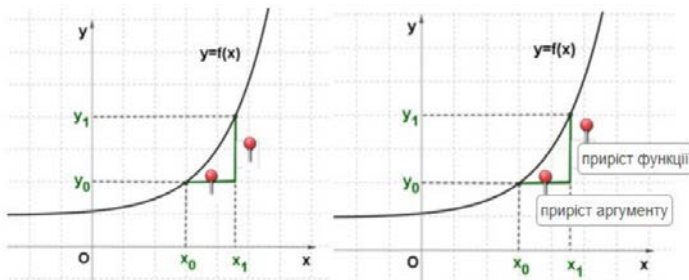

Рис. 1. Визначення приросту функції

Таке завдання не є складним, але з його допомогою можна з'ясувати хто з учнів не зрозумів поняття приросту.

Подібними завданнями для кращого розуміння поняття приросту можна запропонувати знайти приріст функції в заданій точці за графіком, якщо буде вказаний аргумент. Приклад такого завдання зображений на рис. 2.

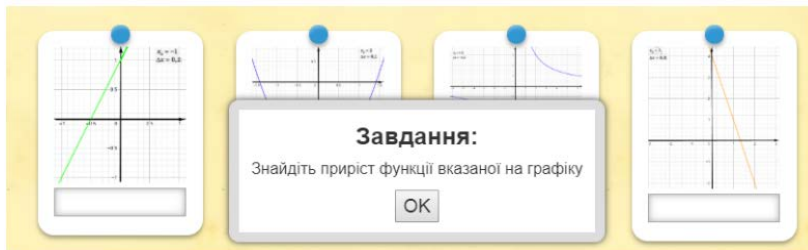

Рис. 2. Знаходження приросту функції в заданій точці

Для розуміння учнями тема «Похідна та її застосування» досить складна, саме тому вона повинна мати високий рівень наочності, чого можна досягти за допомогою використання інтерактивних вправ. Велика кількість яких була підібрана на інформаційному порталі LearningApps [2].

Проаналізувавши статтю Дереза І.С. Використання СКМ GeoGebra [1] під час навчання учнів теми «Похідна та її застосування» пропонується виконати одну з задач, які зводяться до означення похідної, а саме задачу про дотичну до графіка функції, а саме показати як рухається точка по параболі рис. 3.

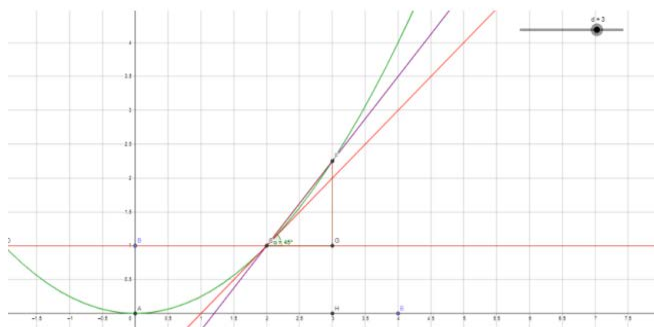

Рис. 3. Рух точки по параболі

Треба зазначити, що для розвитку сучасних школярів недостатньо традиційної системи навчання, а є необхідним використання поряд з традиційними новітніх методів та засобів навчання. Тому впровадження інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання учнів старших класів на сьогоднішній день є однією з умов підвищення ефективності освітнього процесу, тим паче під час змішаного навчання [3].

Список використаних джерел:

1. GeoGebra [Електронний ресурс] // Інформаційний портал. – Режим доступу: <https://www.geogebra.org>. – Назва з екрану. – Мова англ.
2. LearningApps [Електронний ресурс] // Інформаційний портал. – Режим доступу: <https://learningapps.org/>. – Назва з екрану. – Мова укр.
3. Дереза І.С. Використання СКМ GeoGebra під час навчання учнів теми «Похідна та її застосування» на поглибленому рівні вивчення математики / І.С. Дереза, О.А. Іванова // Новітні комп'ютерні технології. – Кривий Ріг: Видавничий центр ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2018. – Том XVI. – С. 269–274.
4. Кривонос О.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні : навч. посібник / О.М. Кривонос. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 182 с.
5. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка – Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. – 409 с.
6. Фандєєва А.Є. Змішане навчання як технологія змін і трансформації // Народна освіта. – 2017. – Вип. 2. – С. 4–9.

Євстігнєєва О.І.

вчитель математики,

*Криворізька педагогічна гімназія Криворізької міської ради
Дніпропетровської області*

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ

Однією з основних цілей навчання математиці є формування ключових компетентностей учнів. Тобто тих, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя [1, с. 10].

Батьківська фокус-група, що брала участь у розробці Концепції нової української школи, зазначає: «Наші діти вчать багато теорії. Вивчають 10 років математику, а запитати випускника, скільки треба шпалер на оцю кімнату, більшість матимуть труднощі з обрахунками. Зміст освіти та її методика мають бути наближені до практики. Менше теорії, а більше практичного застосування в житті» [1, с. 10]. Щоб вирішити цю проблему потрібно пропонувати розв'язувати на уроках завдання про працю людей різних професій: маляр, продавець, кравець, столяр, кухар тощо.

Наприклад, у 5-6 класах, крім прикладних задач з підручників, можна розглянути з учнями завдання, що постають перед їх батьками у професійної діяльності. Для цього потрібно об'єднати школярів у групи, що виконують проєкт «Математика в професіях моїх батьків». Оформити результати можна у вигляді публікації чи презентації з використанням різноманітних фото, інтерв'ю та інших матеріалів, що учням можуть надати батьки або використати наявні з мережі Інтернет.

Наприклад, зв'язок між математикою та медициною можна показати учням при вивченні теми «Площа круга», розв'язавши наступну задачу: знайти площу великого круга варіону коронавірусу, якщо його діаметр – 120 нм.

У 7-8 класах учнів можна залучати до написання творчо-пошукових робіт. В результаті такої діяльності учні знайомляться з застосуванням математичних знань в архітектурі, економіці,

медицині, сільському господарстві, спорті тощо. Серед конкурсів, на яких можна представити учням свої дослідження, є конкурси різного рівня. Наприклад, у Кривому Розі – це «Студія геометричних ідей», «Я відкриваю світ науки». Також багато Всеукраїнських конкурсів, зокрема, «Геометрія навколо нас», який організовує кафедра математики та методики навчання математики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наприклад, кухарю інколи потрібно перерахувати кількість продуктів, якщо форма не кругла, а квадратна. Тут головну роль відіграє об'єм продуктів. Інколи об'єм порівнювати не обов'язково, якщо треба отримати корж такою ж висотою, тоді треба порівняти площі.

Щоб показати прикладне застосування формули площі кругового сектора у роботі швачки потрібно розглянути задачу: «Віяло має форму кругового сектора. Знайти площу матеріалу, необхідного для виготовлення віяла, радіус якого дорівнює 30 см, а градусна міра кута 160° ».

Основна мета такої позакласної роботи з математики полягає в тому, щоб враховуючи нахили і здібності учнів, розширити і поглибити вивчення програмного матеріалу, ознайомити учнів з деякими загальними математичними ідеями і методами, показати найважливіші методи застосування математики на практиці.

Учні старших класів при вивченні математики можуть виконувати технічні та економічні розрахунки, креслити графіки руху, складати кошториси тощо. Така робота сприяє професійній орієнтації школярів, полегшуючи тим самим ними вибір майбутньої спеціальності і подальше удосконалення в ній.

Наприклад, останніми роками в Україні широко обговорювалось питання відкриття ринку землі. Оскільки вона є унікальним продуктом природи, який одночасно виступає найважливішим засобом виробництва і, як будь-який інший засіб виробництва, є товаром. Тому, не зайвим буде, не тільки навчити учнів знаходити площі фігур, а й, наприклад, знайти вартість або урожайність поля, що має форму заданої фігури. Таким чином, формуватиметься соціальна, громадянська, математична та підприємницька компетентності учнів.

Випускникам також можна запропонувати задачі, що стоятимуть перед ними якщо вони самостійно захочуть збудувати дім для своєї

майбутньої родини. Для цього можна розглянути різноманітні етапи такої побудови: проектування, геодезичні та будівельні роботи, ґрунтування, шпаклювання та поклейка стін, укладання підлоги та інші. На основі проведених досліджень учні мають зробити висновки: вивчення математики є важливим для зведення чи ремонту будинку; треба вміти правильно розраховувати кількість будівельних матеріалів, щоб їх купівля була економічно вигідною тощо.

Формування ключових компетентностей учнів у процесі навчання математики буде ефективним, якщо воно проводиться на різних етапах навчальної діяльності: вивчення теорії предмета, при усному рахунку і розв'язанні практичних завдань, написанні творчо-пошукових робіт, у ході екскурсій на підприємства, при складанні задач самими учнями тощо.

Список використаних джерел:

1. Концепція нової української школи / за заг. ред. М. Грищенко.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 18.08.2021).

Лановий С.Ю.

слухач магістратури,

Науковий керівник: Мацько В.П.

доктор філологічних наук, професор,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ПОВІСТІ «ЧУДАСІЙ» ОЛЬГИ МАК НА УРОЦІ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ В 11 КЛАСІ

Концепція Нової української школи визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання з урахуванням компетентнісного підходу, серед пріоритетних умінь і навичок – здатність особи бути вправним читачем [2].

Читацька компетентність «тлумачиться дослідниками як комплекс особистісних та інтелектуальних якостей читача, які дозволяють йому ефективно взаємодіяти з текстом, адекватно розуміти твір, вступаючи в діалог з автором, оцінюючи прочитане, виражаючи своє ставлення до нього. Читацька компетентність передбачає також уміння обирати оптимальну стратегію читання залежно від його цілей і завдань» [4, с. 122]. Передбачає засвоєння культурних цінностей певного народу, формує почуття гідності за власну культуру, реалізує аксіологічні принципи навчання.

Розробники шкільної програми з української літератури для 10-11 класів зазначають, що «для самостійного читання й уроків літератури рідного краю рекомендовано добирати тексти сучасних авторів, що забезпечує врахування читацьких потреб та інтересів старшокласників, а також сприяє їхньому входженню у світ новітньої української літератури» [програма].

Вивчення літератури рідного краю сприяє осмисленню історії рідного краю, його духовного життя, національних традицій, формуванню національної свідомості, патріотизму, – є могутнім виховним засобом, який стимулює самовдосконалення і саморозвиток особистості учнів, для яких приклад вихідця з рідного краю слугує дієвою моральною школою.

Уроки літератури рідного краю стали традиційними віднедавна. Введені до програми уроки літератури рідного краю з метою ознайомлення учнів із творчістю письменників, котрі жили чи живуть на певній території. На таких уроках можна більш детально розглянути твори письменників-земляків, які вивчаються за програмою, або ознайомити з творчістю тих письменників, які до програми не ввійшли, але їхні твори відзначаються високою художністю, засвідчують неабиякі художньо-естетичні потенції письменників рідного краю» [1].

У творчість подільської письменниці О. Мак порушуються важливі суспільні, світоглядні, політичні, культурологічні проблеми людського існування, вічної боротьби нового і старого, добра та зла, зіткнення протилежних думок різних поколінь, що нерідко призводить до великих конфліктів.

У її повістях («Каміння під косою», «Кипарисовий хрестик») по-жіночому зображено трагедію українського народу ХХ століття: тоталітарні репресії над українцями і трагедію Голодомору 1932–1933 років.

О. Мак наголошувала на тому, що національна ідентичність, яка базується на тяглоті традиції, виходить з різноаспектної смислової структури цього явища, у своїх художніх роботах вона робить головний акцент на індивідуальному вимірі самоідентифікації, що набуває виразного онтологічного значення в процесі свого здійснення.

Під час вивчення повісті Ольги Мак «Чудасій» варто особливу увагу приділити його ідейно-тематичному аналізу, учителеві варто розповісти про передумови написання художнього твору, його історичні візії – виклик авторки тоталітарному режиму. Ми пропонуємо надати змогу здобувачам освіти самостійно проаналізувати повість, попередньо надавши їм окреслений план аналізу, це допоможе уповні сформулювати читацьку компетентність, розвинути критичне та логічне мислення, удосконалить комунікативні навички.

Під час аналізу образів головних героїв та основні сюжетні лінії повісті варто надати перевагу таким методам і прийомам: цитатна характеристика, порівняльна характеристика, «Мозковий штурм», створення «Ментальної карти» – це ті методичні інструменти, які допоможуть якнайглибше усвідомити ідейне спрямування повісті, яке міститься передусім у розкритті характерів персонажів та сплетінні сюжетних ліній.

Уведення елементів проблемного навчання під час уроку-аналізу художнього твору допоможе визначити основні колізії твору, усвідомити авторську інтенцію, роль та цінну повісті як частини мистецтва.

Підбити підсумки уроку варто за допомогою рефлексій, які допоможуть вчителю усвідомити емоційний та інтелектуальний рівень усвідомлення ідейно-тематичного аспекту повісті О. Мак «Чудасій» та, за потреби, зробити корегування результатів навчання.

Отже, повість подільської письменниці Ольги Мак «Чудасій» займає вагомe літературне місце не лише в історії літератури рідного краю, а й у світовому мистецькому просторі, адже вона була лауреатом Нобелівської премії. Під час вивчення повісті велику

увагу варто приділити історичній передумові роману, яке є його філософською основою та творить нову літературну парадигму розвитку української літератури діаспори – критика нації.

Список використаних джерел:

1. Буцьківська Т.В. Вивчення літератури рідного краю в школах Диканщини : навч. посіб. Байрак, 2018. 18 с.
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 18.06.2021).
3. Навчальна програма Міністерства освіти і науки України з української літератури для 10-11 класів (профільний рівень). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 18.06.2021).
4. Кириченко Р.В. Формування читацької компетентності у студенті. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. 2011. С. 121–134.

Лисюк О.В.

*вчитель зарубіжної літератури,
Киликівський навчально-виховний комплекс
«Дошкільний навчальний заклад –
середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів»
Ганнопільської сільської ради Славутського району
Хмельницької області*

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

В умовах сучасного інформаційного суспільства хмарні сервіси надають можливість поєднати можливості новітніх гаджетів та ресурсів мережі Інтернет. Особливо актуально їх використання стає під час дистанційного навчання, зумовленого світовою пандемією COVID-19.

Проблеми використання хмарних технологій для вивчення різних предметів досліджувались провідними вченими, як В. Биков,

В. Вембер, М. Жалдак, Н. Морзе, С. Раков, О. Спірін, Н. Сороко та інші. Розглянемо можливості використання деяких хмарних сервісів у процесі вивчення зарубіжної літератури.

Google Диск – це простір, що можна використати для зберігання різноманітних файлів (конспектів, презентацій, відеофрагментів до уроків). При цьому учням надається посилання для перегляду чи редагування відповідного файлу.

Google Forms – сервіс для створення тестів, опитувань, самостійних та контрольних робіт. Таким чином можна організувати як автоматичну перевірку на знання термінології чи сюжету твору, так і перевірку вручну учнівських есе та творів, запитань з відкритою відповіддю.

Наприклад, у 5 класі за казкою Г. Андерсена «Снігова королева» можна створити тест з трьома відкритими питаннями (завданнями) на вибір:

– дайте відповідь на запитання «Що сталося б, якщо скалок чарівного дзеркала залетів у ваш клас?»;

– напишіть лист автору, в якому розкажіть про своє враження від казки;

– напишіть есе «Про яких людей можна сказати, що в них гарячі серця, а про яких – крижані?».

Google Sites – хостинг для створення сайту чи блогу вчителя для розміщення матеріалів до уроків, творів для читання, списку літератури для опрацювання на канікулах. На сайті можна розміщувати актуальні новини, оголошення, графік синхронних та асинхронних уроків з предмету, консультацій тощо.

Google Docs – онлайнвий сервіс для роботи з текстовими документами, в яких можна зберігати твори учнів, цитати з відомих творів. Також деякі документи можна розмістити у спільному доступі, щоб організувати самооцінювання або для проведення дискусій щодо різноманітних питань. Даний сервіс можна використовувати для створення дидактичних матеріалів з предмету, карток самооцінювання тощо.

Наприклад, можна створити текстовий документ зі спільним доступом і можливістю редагування учнями, у якому розмістити наступне дискусійне питання: «Чи вважаєте ви фразу «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» ключовою для однойменного оповідання

Г. Белля?». Кожен школяр може висловити власну думку чи підтримати думку однокласників, що була викладена раніше.

YouTube – це відеохостинг, на якому можна розмістити учнівські відеоролики з декламуванням віршів чи монологів напам'ять, театральними постановками тощо. Оцінювати такі роботи можна, враховуючи лайки, відгуки, коментарі однокласників.

При вивченні вірша Г. Гайне «Лорелея» у 8 класі різні групи учнів:

- підбирають музичний супровід для читання вірша;
- створюють декорації чи підбирають локації для зйомок;
- пишуть сценарій відеоролику за цим твором;
- знімають відео та розміщують його на YouTube.

Tagul – хмарний сервіс, що дозволяє створити «хмару» слів. У такому скупченні слів можна зашифрувати тему або головні питання уроку, які учні повинні визначити. «Хмара» слів може виступити в якості опорного конспекту до певного художнього твору. Можна також запропонувати учням скласти есе, в якому використати якомога більше наведених слів, або створити «хмару» на основі невеликих нещодавно вивчених тем. Організуючи діяльність здобувачів освіти за допомогою даного сервісу можна уникнути «списування» під час дистанційного навчання, перетворити будь-який текст в цікаву головоломку, повторити основні поняття теми, що вивчається.

Наприклад, можна запропонувати учням вибрати з «хмари» слів спільне між рицарством і українським козацтвом за творами В. Скотта «Айвенго» та М. Гоголя «Тарас Бульба».

Навчання зарубіжної літератури з використанням хмарних сервісів – це можливість отримати доступ до освітніх матеріалів різного виду, підвищити мотивацію школярів, впроваджувати інтерактивні, групові, індивідуальні форми і методи, підвищити ефективність традиційних прийомів, що так важливо під час вимушених карантинів.

Слободянюк А.В.

студентка,

Науковий керівник: Філінюк В.А.

кандидат філологічних наук, доцент,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

**ЛЕКСИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
ЕТИКЕТНИХ ФОРМУЛ ПІД ЧАС РОЗВИТКУ
ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 11 КЛАСАХ**

У старшій школі формування культури спілкування реалізується у процесі студіювання всіх розділів мовного дискурсу шляхом збагачення, активізації й уточнення словникового запасу старшокласників, формування навичок правильного наголошування лексеми під час вимови, комбінувати їх одне з одним, слідувати нормативним граматичним формам, доречно використовувати виражальні засоби комунікації, формули мовленнєвого етикету. Варто згадати, що у процесі обміну інформацією особливе місце посідає мовленнєвий етикет. Також потрібно звертати увагу дітей на лексичне значення щойно згаданих формул, задля коректного їх уживання у будь-якій комунікативній ситуації.

Аналіз Програми з предмета «Українська мова. 10–11 класи. Профільний рівень» [5, с. 8–9], засвідчив, що у 11 класі під час реалізації «мовної змістової лінії», на яку виділено 62 навчальні години, учні студіюють основи риторики (ораторського мистецтва). У розділі «Риторика як наука й мистецтво слова» діти мають змогу продемонструвати свої мовленнєві вміння, використовуючи етикетні конструкції при підготовці публічних виступів. Під час цього процесу школяр здійснює добір: аргументів і способів активізації мислення та емоційно-почуттєвої діяльності аудиторії; видів аргументації; способів встановлення контакту зі слухачами; мовних засобів оформлення тексту ораторського виступу залежно від мети спілкування й адресата мовлення. Усі вищеперераховані складові промови вимагають використання відповідних слів та їх комбінації.

Це зумовлює потребу у зверненні до лексикології як розділу мовознавства.

Вивчення лексикології у шкільному процесі української мови посідає одне з провідних місць. Як навчальний предмет українська мова реалізує дві важливі соціально-буттєві функції розвитку школяра: функцію пізнання і налагодження комунікації з суспільством та функцію інтелектуального, духовно-морального, емоційного формування особистості. Оскільки обидві функції реалізуються засобом слова, то лексика відіграє першорядну роль у комунікативно спрямованому навчанні [3, с. 137].

Вивчаючи лексику, школярі знайомляться з системою лексичних понять, перед ними розкриваються внутрішньопредметні зв'язки, що створює передумови для вивчення різних розділів шкільного курсу на лексичній основі для цілеспрямованого збагачення словникового запасу учнів. Шкільний курс лексики базується на відповідних лінгвістичних засадах, під якими варто розуміти той комплекс вихідних позицій мовознавства, що становлять теорію і практику вивчення лексики в школі. Такою вихідною точкою для методики вивчення лексики є вчення про функціональну реальність, що являє собою центральну функціонально-структурну одиницю мови.

Оскільки лексика тієї чи тієї мови не є звичайною сумою слів, а певною системою співвідносних і взаємопов'язаних фактів, то лексикологія є наукою не про окремі слова, а про лексичну систему мови загалом. У лексикології слова вивчають з погляду їх смислового значення, місця в загальній системі лексики, походження, вживаності, сфери застосування в процесі спілкування, експресивно-стилістичного характеру. Теми з лексикології, відібрані для вивчення в школі й представлені в програмах і підручниках, в основному відповідають сучасному рівневі розвитку лексикології як науки. Зокрема, таке лексичне поняття, як запозичені слова, допомагає учням усвідомити, що лексика української мови виникла не одразу – вона формувалася впродовж тривалого історичного періоду і є продуктом багатьох епох [4, с. 68]. Порядок повідомлення інформації про лексичні явища, які вивчають у загальноосвітній школі, такий: 1) визначення поняття, його сутності; 2) мета використання лексичного

явища в мовленні; 3) способи відображення цього явища у словниках; 4) використання його в різних стилях мовлення [4, с. 76].

Методисти зауважують, що на етапі осмислення учнями лексикологічних знань і формування необхідних умінь не можна обійтися без спеціальних вправ та подають таку їх загальноприйнятну класифікацію:

1. Відшукування виучуваного лексичного явища в поданій групі слів, словосполученнях, реченнях, зв'язних текстах. Такі вправи є аналітичними за своєю сутністю і застосовуються з метою закріплення знань учнів про істотні ознаки кожного лексикологічного поняття. 2. Добір (самостійний або з використанням друкованих джерел) прикладів, які ілюструють виучуване лексичне явище. 3. Спостереження за роллю виучуваного лексичного явища у зразкових текстах різних стилів. 4. Групування виучуваних лексичних явищ за певною ознакою. 5. Відшукування і виправлення лексичних помилок і недоліків (у групах слів, словосполученнях, реченнях і текстах). 6. Лексичний розбір (характеристика слова на основі знань про лексичні явища) [2].

Такі вправи спрямовані на розширення і збагачення словника учнів, а головне, для вироблення в них уміння обирати зі свого словникового запасу ті слова, які найкраще відповідають змісту висловлювання – усного чи писемного.

У процесі виконання лексичних вправ перед дітьми, з одного боку, розкривається багатство рідної мови, а з другого – учні вчать ся вживати ці слова у власному мовленні.

Так учням можна запропонувати виконати наступну вправу, для збагачення їхнього словникового запасу та удосконалення мовленнєвої майстерності:

Вправа 1 (конструктивна). *Перетворіть уривок з твору «Місто» Валер'яна Підмогильного у діалог, використовуючи етикетні формули з довідки.*

Вони оглянулись і побачили на кормі гурт селян, що розташувались там із обідом. На розгорнутій світці перед ними лежав хліб, цибуля і сало. Левко, студент-сільськогосподарник з їхнього ж села, теж сидів коло них і живився. Він був лагідний і грубший, ніж дозволяв його зріст, отже, з нього був би колись ідеальний панотець, а тепер – зразковий

агроном. Сам з діда-прадіда селюк, він чудово вмів би допомогти селянинові чи то казанню, чи науковими порадами. Учився він дуже акуратно, ходив завсігди в чумарці й над усе любив полвання. За два роки голодного перебивання в місті цілком виробив і оформив основний закон людського існування. З поширеного за революції гасла: «хто не робить, той не їсть» він вивів собі категоричну тезу: «хто не їсть, той не робить» і прикладав її до всякого випадку й нагоди. Селяни тут, на пароплаві, охоче почастували його своїми немудрими харчами, а він зате розповів їм цікаві речі про планету Марс, про сільське господарство в Америці та про радіо. Вони дивувались і обережно, трошки насмішкуюто, потай віри не ймучи, розпитували його про ці дива і про Бога [1].

Довідка: доброго ранку, прощайте, даруйте, будь ласка, спасибі, знайомтесь, Левку, я Вас розумію, чи не були б ви такі ласкаві.

Отже, у підсумку можна сказати, що головною складовою розвитку комунікативних навичок учнів 11 класу є їхнє вміння вдало використовувати етикетні формули. Адже зазначені одиниці акумулюють увагу співрозмовника та створюють сприятливу атмосферу між учасниками розмови. А це, у свою чергу, зумовлює потребу у розробці різноманітного методичного матеріалу, що допомагав би старшим школярам краще соціалізуватися, що і було нами проілюстровано.

Список використаних джерел:

1. Валер'ян Підмогильний. Місто. URL: <file:///D:/Downloads/pidmohylnyy-valerian-petrovych-misto76.pdf> (дата звернення: 09.08.2021).
2. Види вправ із лексики. URL: <https://studfile.net/preview/5253700/page:26/> (дата звернення: 09.08.2021).
3. Гудима Н.В. Лексикографічна робота на уроках української мови з вивчення запозиченої лексики. *Збірник наукових праць. Розділ 2. Методика викладання мови і літератури*. 2015. Випуск 18. С. 137–143.
4. Методика вивчення української мови в школі / А.М. Беляєв, В.Я. Мельничайко, М.І. Пентилук та ін. : Посібник для вчителів. Київ : Рад. школа, 1987. 246 с.
5. Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів. Програма для 10-11 класів. Профільний рівень. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 12.08.2021).

Філь А.І.

слухачка магістратури,

Науковий керівник: Філінюк В.А.

кандидат філологічних наук, доцент,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СТУСА

Міністерство освіти і науки України у навчальній програмі з української літератури для 10–11 класів (профільний рівень) зазначає, що «художній твір потрібно вивчати насамперед як мистецьке явище, що репрезентує певний художній стиль та мистецький напрям, його аналіз відбувається передовсім з естетичних підходів» [3], а щоб осмислити естетику художніх текстів варто й аналізувати їх мовну специфіку, адже звуки мови, лексеми, грами, синтаксеми містять у собі основне смислове навантаження.

Суть лінгвістичного аналізу тексту полягає у тому, що це «аналіз будь-якого тексту як продукту мовно-розумової діяльності людини із застосуванням лінгвістичних методів і прийомів з метою виявлення його структурно-смислової єдності, комунікативної спрямованості та інтерпретації упорядкування мовних засобів для вираження смислу» [1, с. 11].

Мазур Н. В. зазначає, що «у кожному тексті визначається функціонально-стильова й жанрова специфіка, світоглядна й естетична позиція автора (образ автора). Як правило, лінгвістичний аналіз тексту передбачає характеристику одиниць, що належать до різних мовних рівнів (фонетичного, лексичного, граматичного, словотвірного тощо). Поняття «лінгвістичний аналіз тексту» передусім застосовують до інтерпретації художнього тексту, у якому на передній план виступає естетична функція слова і який безпосередньо пов'язаний із формуванням читацьких смаків, нагромадженням читацького досвіду» [2, с. 577]. Науковиця зауважує, що «аналіз мовних форм має відкрити читачеві

багаторівневу семантичну структуру художнього твору, на яку проектується позатекстова, дискурсна інформація» [2, с. 577].

Лінгвістичний аналіз тексту під час вивчення творчості Василя Стуса допоможе здобувачам освіти глибше зрозуміти екзистенційну та естетичну специфіку поезій шістдесятника, осмислити вплив екстралінгвістичних чинників на тлумачення авторського задуму того чи того вірша, а також на його специфічну модальність, тому аналіз мовних компонентів допоможе проаналізувати вищезазначені елементи художніх текстів, так як одиниці мовних рівнів зберігають та розкодовують авторську смислову доміную, є акцентами та символами у поезіях.

Дослідивши та проаналізувавши мовні рівні віршів поета, які передбаченні навчальною програмою для вивчення одинадятикласниками, а саме: «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...», «Господи, гніву пречистого...», «На колимським морозі», «Мені зоря сіяла нині вранці», «Як добре те, що смерті не боюсь я...»; «Пам'яті Алли Горської», «Феномен доби (сходження на Голгофу слави)», ми дійшли висновку, що для повноцінного лінгвістичного аналізу тексту слід звертати увагу як на специфіку мовного матеріалу, так і на роль екстралінгвістичних чинників.

Аналіз синтаксичного рівня мови допоможе у вірші «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...» глибоко осмислити не лише ідейно-тематичний зміст ліричного твору, а й досягнути екзистенційну доміную Василя Стуса, яка полягає у високій індивідуальній відповідальності за можливий вибір цілого народу, у свідомому розумінні своєї долі-дисидента та незламній її реалізації, у непохитності внутрішніх переконань.

Дослідивши грамеми у вірші «Господи, гніву пречистого...», ми дійшли висновку, що вони є ядром розуміння сенсу поезії та передають, утверджують філософію стоїцизму В. Стуса, яку коротко окреслити можна такими словами: боротьба, мужність, опір, стійкість.

У поезії «На колимським морозі калина...» слід увагу звернути на фонетичний аналіз, адже саме нагромадження певних голосних або приголосних звуків не є випадковими, а свідчать про майстерність лірика у відтворенні свого емоційного стану та за допомогою

повтору різних звуків занурює читача в цей ментально-емоційний колапс.

Під час аналізу лексичного рівня мови у вірші «Мені зоря сяла нині вранці...» ми пропонуємо варто звертати увагу на багатозначність слова, його символізм, метафоричність, синонімію, антонімію, паронімію тощо. Саме розкодування лексем та специфіки їх сполучуваності у віршах дозволяє читачеві осягнути усю глибину авторської думки, вступити з поетом у підсвідомий діалог, стати частиною світу ліричного героя. Це дасть змогу уповні розкодувати сенси лексем-символів, сприймати слова не тільки як будівельний матеріал текстів, а й як окремі центри специфічних контекстуальних значень.

Щодо методики здійснення лінгвістичного аналізу тексту варто надати перевагу наступним методам та прийомам, які допоможуть здобувачам освіти не лише аналізувати твори з точки зору літературної домінанти, а й осмислити роль мовних одиниць у передачі ідейно-тематичного задуму: літературно-мовне дослідження – закцентувати увагу на аналізі лише одного мовного рівня; навідні питання; мозковий штурм; нетрадиційні типи уроків; робота у групах; рольові ігри.

Отже, лінгвістичний аналізу тексту сприяє розвитку та поглибленню таких навичок, як-от: глибше та точніше розуміння твору, задуму автора, співвіднесення мовного матеріалу з естетикою твору, дає змогу виявити особливості мовленнєвої практики письменника, навчас зважати на екстралінгвістичні чинники під час аналізу художнього твору, є інструментом виокремлення особливостей індивідуальної творчої манери окремого письменника.

Список використаних джерел:

1. Кочан І. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 423 с.
2. Мазур Н. В. Лінгвістичний аналіз мемуарного тексту. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2013. С. 576–582.
3. Навчальна програма з української літератури для 10-11 класів (профільний рівень). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 18.06.2021).
4. Стус В.С. Вибране: шкільна б-ка укр. та світ. літ-ри. Харків : Фоліо, 2017. 221 с.

Чівуріна Л.Г.

викладач,

Харківський фаховий коледж спорту

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Виховання в школі – це певний, цілеспрямований, систематичний вплив на свідомість, почуття і волю учнів. Фізичне виховання – невід’ємна частина в цьому процесі.

Говорячи про моральне виховання в процесі фізичного виховання учнів, слід підкреслити, що воно становить органічну складову частину занять з фізичної культури.

У наш час виховання залишається основною педагогічною категорією, а моральне виховання – її основним напрямком.

Але при організації фізичного виховання в школі недостатньо приділяється увага обґрунтованій методиці морального виховання.

Сучасний викладач повинен впливати на особистість учня, прищеплювати звичку до самостійних занять фізичними вправами, виробляти потребу в самовихованні.

З одного боку, правильно організоване фізичне виховання сприяє формуванню позитивних рис морального вигляду людини. У процесі складної і напруженої тренувально-змагальної діяльності перевіряються і формуються моральні якості молоді, міцніше загартовується воля, набувається досвід моральної поведінки. З іншого боку, від рівня вихованості учнів, їх організованості, дисциплінованості, наполегливості та інших рис характеру залежить ефективність занять з фізичного виховання (наприклад, результативність уроків фізичної культури в загальноосвітній школі, середніх спеціальних навчальних закладах та ін.).

На моральній основі здійснюється виховання спортивної працьовитості, здатності до подолання труднощів, сильної волі та інших особистісних якостей [3].

Моральне виховання являє собою цілеспрямоване формування моральних переконань, розвиток моральних почуттів і вироблення

навичок і звичок поведінки людини в суспільстві. У загальній системі виховання моральне виховання має провідне значення.

Завданнями морального виховання є:

- формування моральної свідомості (тобто моральних понять, поглядів, суджень, оцінок), ідейної переконаності і мотивів діяльності (зокрема, фізкультурної), що узгоджуються з нормами високої моралі;

- формування моральних почуттів (любові до Батьківщини, гуманізму, почуття колективізму, дружби, почуття непримиренності до порушень моральних норм та ін.);

- формування моральних якостей, звичок дотримання етичних норм, навичок суспільно виправданої поведінки (поваги до результатів праці і предметів духовної і матеріальної культури, поваги до батьків і старших, чесності, скромності, сумлінності та ін.);

- виховання вольових рис і якостей особистості (сміливості, рішучості, мужності, волі до перемоги, самовладання та ін.) [2].

До засобів морального виховання відносять: зміст організацію навчально-тренувальних занять, спортивний режим, змагання (суворе виконання їх правил), діяльність викладача.

Методи морального виховання включають в себе: переконання в формі роз'яснення встановлених норм поведінки, сформованих традицій; диспути на етичні теми; наочний приклад (перш за все гідний приклад самого педагога, тренера); практичні привчання (суть: постійно, наполегливо вправляти вихованців в дисципліні, культурній поведінці, в точному дотриманні спортивного режиму, традицій, поки ці норми не стануть звичними; в перенесенні значних і тривалих зусиль, яких вимагають часто тренувальні навантаження змагання); заохочення: схвалення, похвала, оголошення подяки, нагородження грамотою та ін.; надання довіри у виконанні обов'язків помічника викладача, нарахування команді заохочувального очка при підведенні підсумків змагань та ін.; покарання за вчинений проступок: зауваження, догану. Переконання застосовується у формі словесних впливів (роз'яснення, бесіда). Користуючись методом переконання, вчитель роз'яснює правила поведінки, спонукає дітей до більш усвідомленого їх виконання. Схвалення, похвала

допомагають дитині долати невпевненість у своїх можливостях, усувати недоліки в поведінці [4].

Накопичення морального досвіду і закріплення його здійснюються методом практичного привчання, багаторазового повторення правильних дій і вчинків в конкретних умовах рухової діяльності [1].

Особливо цінні в цьому відношенні рухливі ігри. Керівна роль у виробленні моральних якостей у дітей належить вчителю.

У процесі фізичного виховання у дітей розвиваються вольові якості (наполегливість, витримка, сміливість, рішучість та ін.). Найбільшою мірою цьому сприяють фізичні вправи, що вимагають прояву сміливості (лазіння по гімнастичній стінці, стрибки у висоту з розбігу, скочування з гірки на лижах та ін.). При цьому необхідність виконання правил, приклад товаришів спонукають дітей долати невпевненість, проявляти витримку.

Виконання на уроці вправ, пов'язаних з проявом почуття боязкості, невпевненості в своїх силах сприяє вихованню самовладання, правильній оцінці своїх сил, впевненості, почуття власної гідності.

При підведенні підсумків уроку необхідно відзначати не тільки найсильнішого, спритного і витривалого, але і самого наполегливого, працьовитого і сміливого. Переконавання в необхідності виконання вправи для розвитку сили, витривалості і т.д., сформоване в молодшому шкільному віці, дозволить в середніх і старших класах зберегти звичку їх виконання для вдосконалення фізичних і морально-вольових якостей.

Таким чином, сучасний урок фізичної культури -це, перш за все такий урок, в якому даються не просто уроки фізичного розвитку, або який-небудь комплекс вправ, а реалізується єдина система життєдіяльності людини, в якій проявляється фізичний і моральний зміст, єдність тіла і духу, тілесного і морально-психологічного. Якщо в процесі фізичного виховання з дітьми шкільного віку систематично впливати на формування моральних здібностей, то можна отримати позитивний результат в моральному вихованні.

Займаючись з дітьми над підвищенням рівня розвитку рішучості і сміливості, урізноманітвивши засоби і методи можна отримати

певний результат. У процесі фізичного виховання у дітей розвиваються вольові якості (наполегливість, витримка, сміливість, рішучість та ін.). Найбільшою мірою цьому сприяють фізичні вправи, що вимагають прояву сміливості. При цьому необхідність виконання правил, приклад товаришів спонукають дітей долати боязнь, проявляти витримку. Накопичення морального досвіду і закріплення його здійснюються методом практичного привчання, багаторазового повторення правильних дій і вчинків в конкретних умовах рухової діяльності. Особливо цінні в цьому відношенні рухливі ігри.

На уроках фізичної культури виховується увага, дисциплінованість, воля, дбайливе ставлення до майна, а також почуття дружби, товариства, цілеспрямованості, самостійність і наполегливість в подоланні труднощів.

Підводячи підсумок, хотілося б звернути увагу на те, що фізичне виховання являє собою процес вирішення певних виховно-освітніх завдань, якому притаманні всі ознаки педагогічного процесу. Відмінною ж особливістю фізичного виховання є те, що воно забезпечує системне формування рухових умінь і навичок і спрямований розвиток фізичних якостей людини, сукупність яких у вирішальній мірі визначає його фізичну дієздатність.

Список використаних джерел:

1. Адаменко М.М. Теоретико-методичні аспекти реалізації виховних можливостей фізичного виховання: автореф. дис. д-ра наук з фіз. виховання і спорту. – К., 1997. – 47 с.
2. Зозуля В.С. Основи морального виховання. / Зозуля В.С // Педагогічні та психологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2008 – № 7.
3. Кравченко Н.В. Фізична культура для всіх // Н.В. Кравченко. – К: Олімпійська література, 1999. – 56 с.
4. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 296 с.

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Назаренко С.М.

спеціаліст «другої» категорії,

олігофренопедагог, заступник директора з ВР,

Комунальний заклад

«Богодухівська спеціальна школа» Харківської обласної ради

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА РОБОТА В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

В даний час в області спеціальної освіти є ряд проблем, однією з яких є пошук найбільш ефективних умов організації навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Особливе значення в спеціальній школі на кожному уроці, занятті з фахівцем, виховному заході має корекційно-розвивальна спрямованість. Вона як би пронизує весь процес навчання і виховання дитини. Принцип корекційної спрямованості передбачає корекцію пізнавальної, емоційно-вольової, поведінкової сфер і рухової активності учнів з порушенням інтелекту засобами навчання і виховання. Це відображено в задачах спеціальної школи в програмах кожного навчального предмета, з метою кожного уроку та виховного заходу.

У ході багаторічної практики в нашій школі сформована чітка і динамічна система корекційної роботи вчителя (вихователя, олігофренопедагога), яка має бути спрямована на створення, перш за все, умов для розвитку дитини з особливими освітніми потребами, а саме:

– в корекційно-педагогічній роботі колективу необхідно максимально реалізовувати вікові можливості дитини, спираючись на зону найближчого розвитку;

– у кожному віковому періоді необхідно розвивати в освітньому процесі індивідуальні особливості учнів з проблемами розвитку:

інтересів, схильностей, спрямованості, цінностей, життєвих перспектив тощо;

– в закладах освіти треба створювати позитивний настрій, здоровий психологічний клімат, який би сприяв розвитку дітей з особливостями освітніми потребами. Це – продуктивне спілкування, взаємодія дитини і педагога, дитини і однолітків (за Т.П. Калиновською) [1, с. 75].

Порушення зазначених умов розвитку дітей з особливостями освітніми потребами в освітньому процесі призводить до: формування в них негативного (неціннісного) ставлення до навчання, навчальної діяльності, до школи, зниження самооцінки, гальмування прогресивного розвитку особистості.

Виходячи з вищезначеного, основними принципами корекційно-розвивальної роботи вчителя (олігофренопедагога) в спеціальній школі є:

- єдність корекції та розвитку;
- врахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку учня;
- всебічне та цілісне вивчення здобувача освіти з особливими освітніми потребами;
- діяльнісний принцип корекції;
- принцип гуманності й довіри до дитини [2, с. 123].

Вся система корекційно-педагогічної роботи покликана реабілітувати і соціально адаптувати учнів з особливими освітніми потребами до реалій навколишнього світу, зробити його повноправним і активним трудівником, який нарівні з усіма людьми може включитися в трудову та суспільне життя та приносити користь суспільству [3, с. 42].

Хоча порушення інтелекту розглядається як явище необоротне, це не означає, що воно не піддається корекції. При правильно організованому комплексному корекційно-педагогічному впливі в умовах спеціальних закладів, при правильній організації системи освітньої роботи відзначається позитивна динаміка розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Таким чином, вміло і професійно організована робота по корекційної спрямованості навчання і виховання дітей з особливими

освітніми потребами дозволить з найменшими витратами інтегрувати їх у суспільство, сформувати соціальну компетентність і самодостатність, на що і спрямована робота педагогічного колективу нашої школи.

Список використаних джерел:

1. Калиновская Т.П. Реабилитационная деятельность учителя: Учебное пособие для студентов высших и средних педагогических учебных заведений. – СПб: ИОВ РАО, 2002. – 284 с.
2. Мамайчук И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии. – СПб.: Речь, 2003. – 400 с.
3. Колупаєва А.А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Наук. світ, 2010. – 196 с.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Герман О.В.

викладач вищої категорії, викладач-методист;

Мігаль О.Б.

викладач вищої категорії, викладач-методист,

заступник директора з навчальної роботи,

Відокремлений структурний підрозділ

«Фаховий коледж мистецтв та дизайну

Київського національного університету технологій та дизайну»

ТВОРЧИЙ ПІДХІД ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

В умовах модернізації суспільства все більше набуває актуальності володіння знаннями в сфері економіки і серед спеціалістів мистецького напрямку. Актуальним стає завдання викладача донести до студентів мистецьких спеціальностей економічної інформації в доступному вигляді, у поєднанні теорії та практики.

На жаль, сьогодення виявляє небажання та нездатність багатьох студентів, які обрали мистецькі спеціальності, вивчати економічні дисципліни. А от працедавці вимагають від освіти випускати спеціалістів, які не тільки виконують замовлення, а й зможуть його просувати та реалізувати на ринку.

Ринок праці демонструє, що необхідні фахівці, які легко орієнтуються в економічних та фінансових поняттях, знають банківську та податкову сфери, маркетинг та менеджмент. Ці ж вимоги висуваються і до дизайнерів, художників, перукарів та інших фахівців мистецького напрямку.

Більшість студентів мистецьких спеціальностей в майбутньому будуть здійснювати свою професійну діяльність як фізичні особи-підприємці – засновувати фірми з правом найму робочої сили чи

працювати одноосібно. Як показало опитування серед студентів фахового коледжу, близько 40% хочуть бути фрілансерами (англ. freelancer) – вільнонаймані особи, які самі шукають собі проєкти. І тут без економічних знань буде важко співпрацювати з роботодавцями, замовниками, державними, банківськими органами та іншими суб'єктами господарювання.

В епоху інформатизації суспільства, кожен педагог має розуміти, що комп'ютер чи електронні пристрої (смартфони, планшети та ін.) повинні бути основним інструментом в його професійній діяльності, які полегшують роботу та збільшують зацікавленість студентів до навчання. Кваліфікований спеціаліст повинен вміти правильно застосовувати інформацію та засоби, що дозволяють швидко її отримувати та обробляти. Саме тому завдання викладача сформувати у студента вміння здійснювати постановку задач, прогнозувати ситуацію, передбачати її наслідки, аналізувати отримані результати та робити висновки. Адже, компетентність, що формується під час навчання – це здатність майбутнього фахівця успішно задовольняти індивідуальні та суспільні потреби, кваліфіковано виконувати свою роботу [1; 2].

На заняттях з економіки застосовуються електронні підручники, презентації, публікації, відеоматеріали, графіки тощо. Особливо актуальним використання електронних інструментів є при дистанційному чи змішаному навчанні. Під час підготовки та проведенні онлайн-занять необхідно дотримуватися чіткості логіки викладання теоретичного матеріалу за допомогою презентацій, схем, таблиць та іншого візуального матеріалу; постановки задач та докладно коментувати приклади та завдання; поставлення проблемних питань та ситуацій; вибору об'єкту дослідження та його ретельне обговорення.

Викладання економічних дисциплін для студентів мистецьких спеціальностей змусило шукати і переходити до нових найбільш актуальних, ефективних та цікавих методів проведення занять. Пошук інформації здійснюється з практичної діяльності та реального життя: діючі компанії та студії, що працюють в сфері дизайну, дотичні до них бюджетні установи, банківські та страхові організації.

Вивчення проблеми навчання економічним знанням та навичкам студентів дизайну, показало, що роботодавці висувують багато питань та зауважень щодо поведінки майбутніх фахівців на ринках. Так, наприклад, є проблемою визначення методу ціноутворення на ринку дизайну; формування бізнес-моделі та стратегії; правильне оформлення та читання фінансових документів та ін. [3]. Саме тому на заняттях використовується реальна документація (договори, статuti та ін.), що супроводжує роботу дизайнера; вивчаються витрати дизайн-студій, методи ціноутворення на послуги дизайнерів, оподаткування як юридичних осіб, так і фізичних осіб-підприємців; здійснюється планування та прогнозування діяльності. Студенти складають бізнес-плани, що можуть використовуватися в практичній діяльності. Деякі бізнес-плани надаються для розгляду потенційним інвесторам.

Велика увага при вивченні економічних дисциплін приділяється самостійній роботі студентів. Організація самостійної роботи має такі переваги:

- активізує потенціал студента;
- дозволяє враховувати індивідуальні особливості кожного слухача;
- вчить самостійно приймати рішення та працювати з інформацією;
- забезпечує для конкретного студента свою швидкість та послідовність опрацювання матеріалу;
- формує навички дослідницької та аналітичної діяльності;
- забезпечує можливість самоконтролю;
- заощаджує час, необхідний для вивчення курсу в аудиторії [2].

Як приклад, результатом самостійної роботи студентів може стати випуск коміксів на економічну тематику, де в доступній та короткій формі пояснюються економічні процеси, визначення тощо.

При підготовці та виконанні практичних і дослідницьких робіт студентами, педагог повинен виступати в ролі консультанта-координатора, допомагаючи розкрити їхній потенціал та знання. Викладачі фахового коледжу на практичних заняттях з економіки часто використовують вміння студентів працювати у команді, особливо при вирішенні проблемних задач. Симуляція та

моделювання конкретних економічних ситуацій дозволяє активізувати практичне мислення та творчих підхід слухачів.

Популярністю серед студентів користується дослідження ринку дизайну за видами з економічної точки зору. Так, студентами вивчався ринок графічного, предметного дизайну та дизайну інтер'єра: учасники ринку (замовники та дизайн-студії), види послуг, оподаткування бізнесу в сфері дизайну, освітні заклади, де навчають мистецьким спеціальностям тощо. За результатами досліджень студентами були розроблені електронні презентації. Всі матеріали використовуються на конференціях, семінарах та під час навчання.

Ще одним з варіантів творчого підходу при вивченні економічних дисциплін є діяльність економічного гуртка, де студенти мають змогу дізнатися про економічну діяльність та життя відомих творчих людей, наприклад, де працювали, як і скільки заробляли, в тому числі мистецтвом, куди витрачали свої доходи та багато іншого.

Існує багато альтернативних методів навчання, використання яких зацікавить студентів, розкриє їх потенціал та покаже ефективність засвоєння матеріалу в рази.

Список використаних джерел:

1. Косенко Т.І. Інформаційні технології навчання: навчальний посібник. – К.: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. – 184 с.
2. Солдатенко О.В. Використання сучасних інформаційних технологій при викладанні дисципліни «Автомобіль». Випускна робота. 2021. – 23 с. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-suchasnih-informaciynih-tehnologiy-pri-vikladanni-disciplini-avtomobili-214316.html>
3. Стан розвитку дизайну в Україні (на прикладі графічного та предметного дизайну): звіт за результатами дослідження. – Львів: Business Hub, 2019. – 81 с. URL: https://uaculture.org/wp-content/uploads/2020/01/232708_analitychnyj-zvit-monitoring-rozvytku-dyzajnu-v-ukrayini.pdf

Салова О.В.

викладач,

Дніпровський державний медичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Використання фахової лексики – неодмінна складова формування професійних комунікативних навичок на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). Адже фахова метамова є одним з найвищих рівнів формування й становлення мовної особистості.

Варто зазначити, що, зважаючи на певну стилістичну неоднорідність професійної мови, розрізняють декілька її видів у медичній сфері: медична наукова мова, професійна розмовна мова, мова медичної документації та мова медичної реклами. Тому, на нашу думку, підхід до їх опанування й закріплення доцільно обирати, виходячи з головних принципів цих різновидів.

1) Медична наукова мова – головний різновид професійної мови медичних працівників, що реалізується через загальнонаукові та вузькоспеціальні терміни для оформлення суто наукового тексту – усного або письмового. Їх опанування має винятково важливе значення для становлення майбутнього фахівця. Робота на занятті покликана закріпити в пам'яті студента терміни, термінологічну фразеологію та типові мовні формули у зв'язку з орфографічними, лексичними, морфологічними та стилістичними нормами. Доречно пропонувати роботу зі словником: виписування певних термінів з подальшим введенням їх у синтаксичне ціле; завдання на переклад з російської мови, наголошуючи на стилістично ненормативному вживанні термінів (*челюсний м'яз* замість *щелепний*, *тазостегновий суглоб* замість *кульшовий*). Також позитивний ефект дають вправи на редагування речень та текстів медичного спрямування. Таким чином, активуються не лише фахові знання, а й виявляється рівень володіння сучасною українською літературною мовою.

Опанування термінології може досягатися завдяки включенню її до різноманітних письмових завдань: написання складних слів, звертаючи увагу на поєднання самостійних слів та термінів-

комполітів, які самостійно не вживаються (*ангіо-, гетеро-, гастро-, гомео-* тощо), вправи на приєднання керування, узгодження з дієсловами, розрізнення закінчень в іменниках чоловічого роду II відміни однини та інші.

2) Професійна розмовна мова – усний варіант професійної медичної мови, що включає в себе не лише стандартні медичні терміни, а й нестандартні, так звані «напівофіційні». Сюди ж долучають професіоналізми та професійні жаргонізми. Зважаючи на це, основний акцент під час заняття буде зосереджений саме на усному напрацюванні матеріалу. Це складання діалогів, виступ перед аудиторією з усним висловлюванням, презентація. Також доречно долучати завдання на закріплення акцентуаційних норм, пов'язаних із труднощами розрізнення, через вплив російських варіантів (правильно *диспансер*, а не *диспансер*, *ломота*, а не *ломота*, *кісткова тканина*, а не *кісткова*).

Особливим елементом для успішного формування мовленнєвої компетенції виступає рольова гра. Інтенсифікація навчального процесу дозволяє краще мотивувати студентів, що, в свою чергу, покращує результативність навчання. Відповідно до майбутньої професійної діяльності студентів-медиків можна пропонувати теми, які моделюють конкретну робочу ситуацію і формують навички професійного спілкування. Наприклад: «На прийомі у лікаря», «Складання анамнезу», «Виписування рецепту», «Виписування з лікарні». Рольова гра дозволяє в усній формі застосувати набуті знання і поживити навчальний процес, залучивши максимальну кількість учасників у невимушеній формі. Ця робота може мати вигляд як діалогу, так і полілогу. Основне завдання – стимулювати студентів до активної роботи та підготувати їх до наближених ситуацій у реальному житті.

3) Мова медичної документації – особливий різновид професійного мовлення, оскільки виявляє себе у сфері офіційно-ділового стилю, а значить послуговується специфічними синтаксичними конструкціями, стійкими термінологічними словосполученнями та медичними термінами. Таким чином, їх опанування поєднано з опрацюванням загальних принципів укладання та оформлення документів, у тому числі й медичних.

Написання рецепту, довідки, амбулаторної картки хворого, протоколу операції вимагає знань конкретної системи термінів та уміння вживати мовні формули на практиці відповідно до вказаного стилю. Проте укладання та оформлення документів часто студентам видається далеким від цікавого, що зменшує результат запам'ятовування і ефективність навчання загалом. Тому доцільним є поживити зацікавленість студентів у представленому матеріалі. Це може бути поєднання незнайомого й «нецікавого» зі знайомим і цікавим. Наприклад, створення медичних документів, таких, як рецепт, довідка, епікриз, історія хвороби, направлення на аналізи, протокол операції тощо, із використанням персонажів улюблених книг чи фільмів. Структура довідки для доктора Хауса запам'ятається значно краще. Таким чином, досягається й індивідуальний підхід, оскільки у кожної людини своє коло зацікавлень, а отже по суті кожен студент має можливість самостійно обирати опорний матеріал для запам'ятовування.

4) Мова медичної реклами – вторинний вид медичної професійної мови, як сукупність усіх її різновидів. Тому його опанування вбачається у поєднанні усіх підходів.

Отже, засвоєння й використання фахової професійної лексики на заняттях з української мови є важливим компонентом формування мовної компетенції, а оскільки слово, зокрема термінологічне, є одним із інструментів професійної діяльності лікарів, то, у комплексі з глибокою фаховою обізнаністю, виявляється показником сформованої системи професійних знань.

Список використаних джерел:

1. Культура фахового мовлення: навч. посіб. / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці: Книги – XXI, 2006. – 496 с.

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Бабська М.В.

студентка,

Науковий керівник: Терещиць С.О.

доктор філософських наук, професор,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Швидкоплинність життя сьогодення постійно висуває нові вимоги до особистості XXI століття. Необхідність оперувати великою кількістю інформації, аналізувати дії, продумувати причинно-наслідкові зв'язки, чітко та коротко викладати інформацію, знаходити в ній основні елементи, швидко придумувати рішення для проблем, що виникають, – це те, без чого неможливо існувати сучасній людині. Вже зрозумілим стає необхідність формування гнучких навичок замість надбання звичних для нас знань та умінь. Науковці разом зі стейкхолдерами намагаються визначити найбільш уніфіковану сукупність якостей та здібностей, якою має володіти професіонал. Серед них і гнучкість мислення, і творчий потенціал, і емоційний інтелект тощо. Зосереджуючи увагу на сучасних тенденціях на другий план відходять вимоги до класичних компетентностей, таких як інтелектуальний розвиток, логічне мислення тощо. Проте не приділяючи відповідної уваги питанню забезпечення сталого інтелектуального розвитку, що є основою формування особистості та запорукою набуття нею інших необхідних компетентностей, неможливим стає досягнення успіху у всіх сферах діяльності.

Проблема розвитку пізнавальної активності та мислення розглядалася в різних працях педагогів і психологів. Я. Коменський,

К. Ушинський, Д. Локк, Жан-Жак Руссо визначали пізнавальну активність як природне прагнення дитини до пізнання. А. Маркова, В. Лозова, Ж. Тельнова, Г. Щукіна та інші вивчали особливості пізнавальної діяльності та способи її активізації у дітей середнього дошкільного віку.

Пізнавальна активність є одним з головних чинників розвитку дитячої особистості. Саме тому в усіх розділах чинних освітніх програм значна увага приділяється розвитку пізнавальних інтересів дітей у освітньому процесі. Крім цього, важлива роль належить і співпраці ЗДО з родиною в розвитку особистості дитини в цілому, і розвитку пізнавальної активності зокрема.

Сензитивним періодом розвитку особистості є дошкільний вік, тому вважаємо за доцільне зосередити увагу саме на засобах інтелектуального розвитку дітей середнього дошкільного віку. Оскільки діти середнього дошкільного віку краще сприймають наочні образи, та реальні об'єкти діяльності, актуальним стає використання ігрових технологій, як ефективного засобу інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку.

Останнім часом в умовах реорганізації системи освіти зазнає змін і система дошкільної освіти. Зокрема, актуальності почали набувати ігрові методи навчання, і все більшого поширення набувають ігрові технології. Підвищений інтерес педагогів до застосування ігрових методів в освітньому процесі пов'язаний з рядом загальних соціокультурних процесів, спрямованих на пошук нових форм соціальної організованості і культури взаємин між педагогом і дитиною. Необхідність підвищення рівня культури спілкування дітей в освітньому процесі диктується необхідністю підвищення пізнавальної та розумової активності дошкільнят, стимулювання їх інтересу до матеріалу, що вивчається.

У найрізноманітніших освітніх системах навчанню в грі відводиться особливе місце. Ігри, що сприяють розвитку сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, розвитку творчих здібностей, спрямовані на розумовий розвиток дошкільника в цілому. Л. Артемова підкреслює, що потребу в грі і бажання грати у дошкільнят необхідно використовувати і спрямовувати з метою виконання певних освітніх завдань. Гра буде засобом виховання і навчання, якщо вона буде

включатися в цілісний освітній процес. Керуючи грою, організовуючи життя дітей у грі, педагог впливає на всі аспекти розвитку особистості дитини: на почуття, на свідомість, на волю і на поведінку в цілому.

В основу логічного (правильного) мислення Ю. А. Петров поклав такі умови: коректне оперування термінами, логічність питання і відповіді, логічність міркування й подолання помилкових висновків.

На думку М. М. Скаткіна, структура логічного мислення полягає в єдності таких компонентів, як високий рівень виконання логічних операцій, самостійність, гнучкість мислення, характер його зв'язку з наочно-образними компонентами.

Іншу думку висловлює І. Л. Матасова, яка розглядає логічне мислення як одночасний вплив на емоційну, когнітивну й мотиваційну сфери дитини, що полягає в оволодінні всією системою операцій з перетворення інформації, її співвіднесення з дійсністю.

Такі відомі психологи, як Ж. Піаже, Л. С. Виготський, І. М. Сеченов, М. М. Поддьяков, Н. А. Підгорецька наголошують, що велике значення для розвитку логічного мислення має залучення дитини до усвідомленої діяльності, застосування на практиці внутрішніх психічних дій. Крім того, Ж. Піаже важливим компонентом логічного мислення вважав розвиток мовлення дитини, оскільки принципові, характерні якості об'єктів і явищ стають зрозумілими лише після етапу промовляння вголос.

Розвиток логічного мислення у середніх дошкільників як запоруку успішного навчання і виховання розглядає І. Любченко, яка зробила висновки, що розвиток мислення дитини-дошкільника забезпечується узагальненням і ускладненням його практики і засвоєнням способів самої розумової діяльності. До педагогічних умов розвитку мислення дитини середнього дошкільного віку авторка відносить: забезпечення гармонійного поєднання мотиваційних та операційних компонентів; демократичний стиль виховання дитини; розвиток операцій мислення, що сприяють порівнянню, узагальненню, аналізу під час роботи з художньою літературою, організації спостережень, спеціальних занять.

Розвиток логічного мислення в дітей дошкільного віку відбуватиметься ефективніше, якщо в практичній діяльності

враховувати індивідуально-вікові характеристики кожної дитини, її активізацію під час роботи; організацію практичної діяльності з використанням пошукових, цікавих питань для розвитку й удосконалення розумових операцій.

Розвиток дитячого мислення неможливий без загального розумового розвитку. В ряді психологічних досліджень (Л. Виготський, В. Давидов, О. Запорожець, Г. Костюк, О. Леонтєв, С. Максименко, М. Поддьяков, О. Скрипченко) встановлено, що темп розумового розвитку дітей дошкільного віку досить високий порівняно з більш пізніми віковими періодами. Будь-які дефекти, помилки, припущені у розумовому вихованні в період дошкільного дитинства, фактично важко усуваються, поповнюються в старшому віці і мають негативний вплив на весь подальший розвиток дитини.

Список використаних джерел:

1. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко [та ін.]; наук. ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець ; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [навчальний посібник] / Дичківська І.М. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Ігрова діяльність дошкільника: молодший дошкільний вік / Піроженко Т.О. та ін. – Київ: Генеза, 2016. – 88 с. – (Серія «Настільна книга вихователя»).
4. Педагогічні технології: [навчальний посібник] / О.С. Падалка, А.М. Нісімчук, О.Т. Шпак. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2000. – 368 с.

Борисовець А.С.

студентка,

Науковий керівник: Семенюк Н.В.

*доктор філософських наук, професор,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

РОЗВИТОК ЕМПАТІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЛЯЛЬКОВОГО ТЕАТРУ

Емпатія являється однією з найбільш значущих соціальних емоцій людини, що визначає здатність індивіда емоційно відгукуватися на переживання інших людей. Її сутність проявляється в суб'єктивному сприйнятті іншої людини, розумінні її переживань, почуттів, думок і внутрішнього світу. Крім того, емпатія є фундаментом для розвитку більш складних людських почуттів, а саме: поваги і любові до людей.

Емоційна сфера дітей розвивається в різних видах діяльності, при цьому велике значення надається театралізованій діяльності. Ляльковий театр містить в собі великі потенційні можливості для всебічного розвитку особистості дитини. У зв'язку з цим, розробка програми з розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку засобами лялькового театру набуває особливої актуальності.

Проблемою емоційного розвитку особистості займалися багато психологів і педагогів (Л. Виготський, В. Сікорський, Н. Грот, Н. Ланге, Л. Зеньковський, А. Запорожець, Д. Ельконін, Л. Стрелкова та ін.). Дослідженням емпатії займалися такі вчені як: А. Басова, В. Бойко, Л. Божович, Т. Гаврилова, А. Меграбян, М. Пономарьова, К. Роджерс, М. Шелер, І. Юсупов та інші. Дослідженнями щодо використання театрального мистецтва в педагогічному процесі займалися такі дослідники як А. Єршова та Н. Карпінська.

Проте, слід зазначити, що в даний час в науковій літературі відсутня єдина думка щодо того, якими повинні бути педагогічні умови розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку. Дані питання залишаються недостатньо дослідженими.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити програму розвитку емпатії молодших дошкільників засобами лялькового театру.

Емоційний розвиток дитини є однією з базових передумов загального психічного розвитку, як ядро становлення особистості дитини, як один з фундаментальних внутрішніх факторів, що визначають психічне здоров'я дитини і становлення її психіки, тому дана проблема є актуальною як для педагогіки, так і для психології. Під емоційним розвитком особистості розуміється, поступова диференціація емоцій і почуттів, вербалізація – усвідомлення своїх почуттів і почуттів іншої людини, розширення кола об'єктів і суб'єктів, що викликають емоційний відгук, збагачення переживань, формування здатності регулювати і контролювати почуття.

В сучасному науковому розумінні емпатія в своєму розвиненому вигляді представляється як процес, що протікає від сприйняття об'єкта, через співпереживання, співчуття. Багато вчених визначають емпатію як здатність до емоційної чуйності на неблагополуччя іншого, прагнення полегшити або розділити його стан.

На основі теоретичного аналізу розвитку емпатії у дітей молодшого дошкільного віку ми дійшли наступних висновків, що емоційний розвиток дитини 3-4 років характеризується проявами таких почуттів і емоцій як любов до близьких, доброзичливе ставлення до оточуючих, однолітків. Дитина здатна до емоційної чуйності – співпереживати, втішати однолітка, допомагати йому, вона може соромитися своїх поганих вчинків, хоча, треба відзначити, ці почуття нестійкі. Взаємини, які дитина четвертого року життя встановлює з дорослими та іншими дітьми, відрізняються нестабільністю і залежать від ситуації [2, с. 204].

Ляльковий театр – один з найбільш загальнодоступних форм мистецтва для дитини, він дає можливість вирішувати численні проблеми сучасної педагогіки і психології, пов'язані з: формуванням естетичного смаку, моральним вихованням, формуванням комунікативних якостей особистості, створення позитивного психологічного настрою, зняттям напруження, вирішенням конфліктних ситуацій за допомогою гри, вихованням волі, розвитком пам'яті, уяви, підприємливості та правильної постановки мови [1, с. 163].

Досліджуючи рівень емпатії дітей молодшого дошкільного віку ми з'ясували, що в дітей переважає низький та середній рівень. Саме тому, на формувальному етапі дослідження нами була розроблена програма розвитку емпатії молодших дошкільників засобами лялькового театру. В якості умов розвитку емпатії молодших дошкільників виступають: комплексний підхід, що передбачає розвиток всіх компонентів емпатії, розвиток емоційної сфери і збагачення емпатійного досвіду дітей, розвиток вміння розуміти емоційні стани і переживання, усвідомлювати власні переживання. Насичене предметно-розвиваюче середовище освітнього закладу є основним засобом формування особистості дитини і повинна носити емоційно-розвиваючий характер. Наочний, художній матеріал, ігрове обладнання повинні підбиратися з урахуванням пробудження інтересу дітей до емоцій і експресії, зміст наочного матеріалу має відповідати життєвому і емоційному досвіду дитини.

Організація і керівництво є найважливішою педагогічною умовою використання лялькового театру з дітьми молодшого дошкільного віку. Вивчаючи дане питання, ми виділили ряд умов сприятливих для розвитку театралізованої діяльності дітей 3-4 років. Серед яких: виховання у дітей інтересу до театральної діяльності та лялькового театру, турбота про оснащення театралізованого куточка, серйозна увага підбору літературних творів для театралізованої діяльності. Успішність оволодіння дітьми театралізованої діяльності багато в чому залежить від зацікавленості батьків. Тому вихователям ЗДО були надані рекомендації щодо підвищення інтересу батьків до театру. Контрольний етап дослідження показав ефективність апробованої програми розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку засобами лялькового театру, адже у дітей значно зріз рівень розвитку емпатії за всіма критеріями.

Таким чином, узагальнюючи вище написане, можемо зробити висновок, що емпатія є важливою складовою у формуванні гармонійної і гуманної особистості дошкільника і проблема розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку є досить важливою в умовах сьогодення. На закінчення слід зазначити, що всебічний розвиток дітей через ляльковий театр буде ефективним лише в тому випадку, якщо він буде являти собою цілеспрямований процес, в ході

якого будуть вирішуватися ряд приватних педагогічних завдань, спрямованих на досягнення кінцевої мети.

Список використаних джерел:

1. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. / О. М. Олійник – Кам'янець-Подільський: Волощук В. О., 2017. – 163 с.
2. Солодухова Л. В. Емпатія в світлі різних теоретичних підходів / Л. В. Солодухова // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. – 2011. – Вип. 41. – С. 204–211.

Житнік Т.С.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Система естетичного виховання дає можливість забезпечити всебічний, індивідуальний і гармонійний розвиток кожної дитини. Естетичне виховання – це система комплексного, планомірного, цілеспрямованого і послідовного впливу на людину з боку певних соціальних інститутів та установ на основі єдиних науково-педагогічних принципів, методів та засад, в результаті якого в неї виникає світоглядна установка на безпосередню творчу оцінку дійсності і власного життя в суспільстві, як проявів прекрасного і потворного, піднесеного і низького, трагічного і комічного та інших естетичних категорій [1, с. 34]. Майбутнє культури людини залежить від умов творчого зростання дитини, які відображаються в її індивідуальній художній творчості, але «необхідною умовою засвоєння художньої культури є розвиток пізнавального інтересу до образотворчого мистецтва, хисту до інтерпретації, творчої уяви і конкретно-образного мислення» [2, с. 54].

Через особистісну взаємодію з творами мистецтва людина набуває вдосконалення та творчого розвитку її художніх здібностей. Головним моментом та основним підґрунтям цього ракурсу дослідження є об'єктивна подвійність мистецтва, де з одного боку, воно є особливою індивідуальною формою самовираження, своєрідним ставленням до оточення, а з іншого боку – у результаті ознайомлення з творами мистецтва та їх особистісним сприйняттям у людини формується власний естетичний смак, індивідуальний художній образ. Твір мистецтва завжди лишається особливою індивідуальною формою вираження особистісного ставлення до світу, де через нього митець виражає власні почуття, думки, ідеї, що виникають у свідомості певної особистості, з властивим тільки їй інтелектуальним і психологічним досвідом, власними переживаннями та осмисленням дійсності.

Виховна художньо-творча культура дитини здійснюється через включення дитини у певну виховну діяльність, яка може відобразитися та реалізовуватися у навчанні, спілкуванні або грі, але обов'язково має бути художньо забарвлена. Одним із головних моментів відтворення сюжетної ідеї в образотворчому мистецтві є художній образ. Створення образу в сюжетних малюнках відбувається під час створення самої ідеї. Тобто дитина старшого дошкільного віку до того, як почала малювати, уявляє собі художній образ, який вона сприймала раніше у реальному житті. Е. Шорохов пише: «Формування зорових образів у людини є одним із елементів пізнання зовнішнього світу» [3, с. 44]. І далі вчений зазначає: «Існують дві категорії образів. Одні образи швидко з'являються і зникають. Такі образи не стійкі і не довготривалі. Інші образи створюються довше, на основі аналітико-синтетичної діяльності, роботи уяви, волі та мислення, вони вбирають у себе найцінніше і найсуттєвіше» [3, с. 44].

Таким чином, дитячі художні образи складаються на основі точного уявлення про якийсь предмет, який, з часом, може змінюватися, доповнюватися. Під впливом нових зорових уявлень про один і той же предмет (більш детальне спостереження, повторне сприйняття, зміни індивідуальних особливостей предмета) художній образ може змінюватись настільки, що його складно впізнати.

У такій ситуації на допомогу прийде педагогічна майстерність викладача. Під час визначення завдань педагог повинен враховувати особливості дитячої уяви. Основне завдання краще поділити на більш дрібні, розібрати його на частини, систематично розкласти на пласти. Під час роботи із дошкільнятами бувають випадки відмови від малювання. Причиною такої поведінки можуть бути недостатні знання про предмет або явище, недостатня компетентність дитини в тому чи іншому питанні. Під час визначення завдання треба враховувати особливості дитини дошкільного віку, її соціальне надбання. У попередній бесіді перед завданням викладачеві необхідно зняти напругу дитячої аудиторії, концентрувати увагу учнів на сюжеті та максимальному самовиявленні, використовуючи ігровий характер в їх образотворчій діяльності. У процесі образотворчої діяльності створюються найсприятливіші умови для розвитку естетичних почуттів та ставлення до навколишнього. Під час малювання, дошкільники зазнають великої насолоди від самого процесу створення сюжету, дії, яка відбувається на малюнку, тим самим нагадуючи сюжетно-рольову гру. Під час фантазування над сюжетом малюнка, діти розвивають творчу уяву, естетичне відчуття смаку. Викладач повинен підтримувати ці прагнення, дозволяючи дітям самостійно обирати головних персонажів малюнку та доступні засоби відтворення сюжету.

На перших етапах розвитку творчості, яке має спонтанний характер, необхідно стимулювати психоемоційний розвиток у цій галузі, що є, на наш погляд, умовою найбільш продуктивної творчої діяльності у процесі розвитку художньої культури дитини.

Гуманістична природа мистецтва полягає в тому, що воно збагачує естетичні почуття індивіда, його духовний світ, збільшує коло інтересів, розширює вузькі рамки утилітарного ставлення до дійсності, вводить людину в безмежний за своєю широтою і багатством хвилюючий світ прекрасного. Твір мистецтва дає можливість впливати на процес художньої активності та творчості дитини, яка, в свою чергу, сприймає його індивідуально, залежно від свого внутрішнього психологічного стану, своїх почуттів, своїх переживань. Тому важливо (в результаті постійного навіювання зовні на якісь стандарти, взірці мистецтва) допомогти дитині поступово не

втратити своє індивідуально-своєрідне обличчя, перетворитися в виразно-індивідуальну особистість нашого суспільства.

Список використаних джерел:

1. Белкіна Е. В. Естетичне виховання дітей шестирічного віку засобами образотворчого мистецтва. – Київ, 1996. – 190 с.
2. Голінська Т. М. Естетичний розвиток молодших школярів засобами синтезу мистецтв. – Херсон, 2005. – 240 с.
3. Шорохов Е. В. Методика преподавания композиции на уроках изобразительного искусства в школе. – Москва, 1977. – 112 с., ил.

Казюліна Л.М.

вихователь,

*Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад № 144»
Криворізької міської ради*

ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОЇ ГРУПИ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Навчання і розвиток дитини середнього віку повинні бути невимушеними та здійснюватися через гру. Результати педагогічних і психологічних досліджень свідчать, що загальному розумовому розвитку сприяє систематизація вже сформованих знань. Матеріал, певним чином упорядкований у чітку систему з простим принципом побудови, легше засвоюється, ніж матеріал розрізнений, випадковий [1, с. 13].

Під логіко-математичним розвитком дошкільників розуміють якісні зміни в пізнавальній діяльності дитини, які відбуваються в результаті формування елементарних математичних уявлень і пов'язаних з ними логічних операцій [2, с. 195].

Найефективнішим шляхом логіко-математичного розвитку дошкільнят є їх навчання через різні види діяльності (прогулянки, ігри в групі, заняття, підготовка до обіднього сну). Вихователь, виходячи з основної мети й змісту навчального матеріалу, має

залучати дітей до участі в кожному з них, здійснюючи таким чином лише опосередкований вплив. Це відбувається через:

- створення проблемних ситуації вибору;
- постановка запитань;
- внесення пропозицій в ігровій формі;
- залучення до гри.

Таким чином вихователь здійснює непряме навчання та стимулює вихованців до застосування знань та вдосконалення своїх вмінь.

Розглянемо ігри та вправи для розвитку логіко-математичного мислення дитини під час повсякденної діяльності в дошкільному закладі (табл. 1).

Таблиця 1

Ігри та вправи для розвитку логіко-математичного мислення вихованців середньої групи

Діяльність дитини	Ігри та вправи	Мета
Прогулянка	<ul style="list-style-type: none"> – Звернути увагу дитини на цифри, що зображені на вивісці дитячого садочка, на іграшках, інших предметах. Потім назвати їх та попросити вихованців повторити декілька разів. – Зібрати з дітьми камінчики, каштани, листочки, а потім полічити, хто знайшов більше. – Влаштувати змагання: хто кине далі м'ячик чи каштан. – З різного природнього матеріалу викласти якусь геометричну фігуру. – Зібрати шишки чи листочки та посортувати їх за формою чи розміром. 	<ul style="list-style-type: none"> – Закріплення навичок лічби, розвитку уваги дошкільника. – Формування понять «більше», «менше», «далі», «ближче». – Продовжити вивчення геометричних фігур. Формувати вміння визначати висоту, довжину предметів.
Гра у групі	<ul style="list-style-type: none"> – Під час висадки огороду на підвіконні запропонуйте вихованцям підібрати горщики відповідного розміру та полічити їх. Насіння при цьому можна розкласти, групуючи його за певними ознаками. Далі можна спостерігати за ростом рослин і аналізувати розмір пагінцив. 	<ul style="list-style-type: none"> – Розвиток мисленневих операцій аналізу та групування.

(Закінчення таблиці 1)

Діяльність дитини	Ігри та вправи	Мета
Гра у групі	<ul style="list-style-type: none"> – Під час гри «Супермаркет» нехай діти самостійно підготують необхідні атрибути в необхідній кількості, згрупують предмети за певною ознакою (масою, формою, кольором, величиною), множинами (кондитерські вироби, напої, фрукти), виготовлять та розклеять цінники. – Під час гри «Майстер шеф» влаштуйте кастинг для вихованців, наприклад, попросить перебрати квасоллю та горох у різні смкості або макарони різні за формою. – З кубиків збудувати будиночок у кілька поверхів, а потім їх полічити за умови використовувати кубики лише певного кольору або розміру. – Запропонувати вихованцям шукати в групі предмети, схожі за формою на прості геометричні фігури. 	<ul style="list-style-type: none"> – Продовжувати розвивати кількісну і порядкову лічбу, узгоджувати числівник з іменником, утворювати множини за названим числом. – Формування вміння класифікувати предмети, а також розвиток дрібної моторики. – Формування вміння класифікувати, лічити, а також розвиток креативного мислення.- Розвиток вміння орієнтуватися у просторі, закріплення уявлення про геометричні фігури.
Підготовка до обіднього сну	<ul style="list-style-type: none"> – Перед читанням казки запропонуйте вихованцю знайти відповідну сторінку за нескладним її номером. – Читання казок В.О. Сухомлинського: «Важлива звістка»; «Хто розмалював півника»; «Серед степу в липневий день», «Велике і маленьке», «Як джміль нагодував бджолу». 	<ul style="list-style-type: none"> – Закріплення навичок лічби. – Розвиток орієнтування у просторі; порівняння множин за кількістю предметів; закріплення часових уявлень.

Результатом такої логіко-математичної підготовки дитини середньої групи є формування у неї необхідних специфічних пізнавальних і розумових умінь, що є базовими для успішного засвоєння надалі математичного матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Щербакова К. Й. Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників: навч. посіб. / К. Й. Щербакова. – К.: Вища шк., 1996. – 240 с.
2. Підліпняк І. Ю. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку: особливості освітньо-виховного процесу // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2017. – Випуск 2(41). – С. 194–197.

Олексюк Ю.А.

студентка,

Науковий керівник: Тарнавська Н.П.

кандидат психологічних наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІнь ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТВОРЧИХ ІГОР

Комунікативні уміння – необхідне надбання для дитини старшого дошкільного віку, яке допомагає їм у щоденному спілкуванні з однолітками під час різних видів діяльності та з дорослими. Спілкування є невід’ємною частиною кожної людини, адже людина – соціальна істота.

Актуальність дослідження зумовлюється пріоритетними напрямами Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Законом України «Про дошкільну освіту», Базовими програмами розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», «Українське довілля», «Дитина», спрямованими на модернізацію

дошкільної освіти, оновлення змісту, вдосконалення форм, методів і технології навчання і виховання.

У дошкільників гра є провідним видом діяльності, через яку вони пізнають світ. Відповідно, основним методом формування комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку є творча гра.

Саме у творчій грі дитина старшого дошкільного віку відтворює власний життєвий досвід, а він досить різноманітний та багатий у більшості дітей.

Проблема формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку досліджувалася класиками наукової думки і сучасними науковцями в різних аспектах: психологічному (Л. Виготський, Г. Леушина, О. Лурія, Т. Піроженко, С. Рубінштейн, І. Синиця та ін.); психолінгвістичному (І. Зимняя, О. Леонтьєв, О. Шахнарович та ін.); лінгвістичному (М. Кочерган, Т. Ладиженська, Л. Мацько, М. Плющ, Л. Щерба та ін.); педагогічному (Е. Короткова, Н. Орланова, Є. Тихеева, О. Ушакова та ін.); лінгводидактичному (А. Богуш, О. Біляєв, М. Вашуленко, Н. Гавриш, Т. Донченко, В. Мельничайко, М. Пентилок та ін.).

Вплив гри на виховний процес дітей було розкрито в роботах педагогів-класиків (А.Я. Коменський, С.Ф. Русова, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський та ін.), педагогів (Л.В. Артемова, А.К. Бондаренко, Г.І. Григоренко, В.Г. Захарченко, Т.О. Маркова та ін.). На нашу думку, гра має велику цінність у розвитку дитини старшого дошкільного віку, адже діти пізнають новий соціальний досвід, обговорюють власні продукти своєї ж діяльності.

Мета статті – дослідити ефективність творчих ігор під час формування комунікативних умінь в дітей старшого дошкільного віку.

Розгляд обраної проблеми дослідження вимагає з'ясування суті наступних лінгводидактичних понять: *компетентність*, *комунікативна компетентність*, *комунікативно-мовленнєві уміння*.

Поняття «компетентність» у словниках трактується як «оволодіння знаннями, які дозволяють судити про щось», «освіченість, правомірність», «авторитетність, повноправність». В словнику іншомовних слів «компетентність» [лат. *competens* (*competentis*) –

належний, відповідний] – поінформованість, обізнаність, авторитетність» [1, с. 282].

Значного поширення набуло визначення компетентності як «сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки діяльності, використовувати інформацію» [2, с. 149].

Отже, під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Вона передбачає вміння змінювати глибину і коло спілкування, розуміти і бути зрозумілим для партнера по спілкуванню. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми.

За визначенням А. М. Богуш, комунікативно-мовленнєві вміння – це вміння керувати мовленнєвою діяльністю у процесі розв’язання різноманітних комунікативних завдань. Комунікативно-мовленнєве вміння має творчий характер, адже умови спілкування ніколи не повторюються повністю, кожного разу потрібно заново добирати необхідні мовні засоби і мовленнєві навички [3, с. 80].

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що метою сучасної лінгводидактики на етапі дошкільного дитинства є формування комунікативно-мовленнєвої компетентності дитини, її здатності виражати бажання, наміри, пояснювати свої дії, вчинки та їх зміст за допомогою мовних і немовних засобів. Показником компетентності є здатність дитини спілкуватися з іншими людьми в різних життєвих ситуаціях [4].

Гра супроводжує дитину усе дошкільне життя і є провідним видом її діяльності, тому нам цікаво було дослідити саме вплив творчої гри на формування комунікативних умінь дітей дошкільного віку.

За визначенням Т. І. Поніманської, творча гра – це ігри, які придумують діти, відображаючи у них враження від пізнання навколишнього світу [5, с. 326].

Оскільки саме такий різновид гри має творчий характер, діти вигадують, фантазують, складають, ліплять, відтворюють свій

життєвий досвід. Тим самим у процесі ігрової діяльності у них активізуються комунікативні уміння: домовляються, йдуть на контакт з однолітками, беруть їх до себе у гру, діляться, обговорюють план спільних дій.

Творчі ігри поділяються (залежно від характеру дій) на:

- сюжетно-рольові;
- режисерські;
- театралізовані;
- будівельно-конструкційні.

Творчу гру характеризують ряд специфічних ознак:

- соціальні відносини;
- творчий характер;
- специфічні мотиви;
- уявлювана ситуація, проте почуття та емоції дітей у грі дійсно ширі;
- наявність ролей;
- довільність дій у грі.

Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі ЖДНЗ № 49 «Дивосвіт». Для дослідження було обрано 37 дітей старшого дошкільного віку. У ході дослідження нами було сформовано критерії, показники та рівні сформованості комунікативних умінь дітей старшого дошкільного віку. А саме критерії: когнітивний емоційний, комунікативно-інтерактивний, рівні: високий, середній та низький.

Дітям старшого дошкільного віку було запропоновано виконати певні творчі завдання відповідно до критеріїв, щоб перевірити чи сформовані у дітей старшого дошкільного віку комунікативні уміння. До когнітивного критерію було використано завдання «Помічники», до емоційного «Не поділили іграшку», до комунікативно-інтерактивного «Інтерв'ю». Загальний рівень сформованості комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку оцінювався кількісно за всіма описаними критеріями.

Початковий етап дослідження дозволив встановити, що у групі переважає середній рівень сформованості комунікативних умінь – 52,6%, низький – 35,6%, високий – 11,8%.

З метою підвищення рівня комунікативних умінь дітей старшого дошкільного віку нами була запропонована програма формування комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами творчих ігор, адже гра сприяє формуванню комунікативних умінь, оскільки в ній створюються умови для обміну інформацією, підтримки контактів, розгортання ділового та особистісного спілкування, укладання угод, самореалізації, узгодження соціальних позицій і мовлення, вміння домовлятися між собою, вирішувати мирно конфлікти.

Мета програми формування комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку – усунення викривлень емоційного реагування та стереотипів поведінки, реконструкція повноцінних контактів дитини з однолітками, формування у дітей позитивного ставлення до оточуючих, правильної самооцінки, збалансованості емоційних станів, розвиток уяви і творчих здібностей, вдосконалення уміння дитини зображувати, передавати сенс життєвих вражень, розвиток комунікативних здібностей.

У програмі було використано такі сюжетно-рольові ігри: «У пустелі», «На кораблі», «Космічна подорож», «Сім'я», «Дитячий садок» та ін.; спільні режисерські ігри з іграшками: «Колобок», «Ожилі іграшки»; будівельно-конструкційні ігри з різноманітним матеріалом LEGO; театралізовані ігри «Пальчиковий театр», «Театр ляльок-маріонеток» та на теми літературних творів, які відповідають саме старшому дошкільному віці.

Суттєво змінились показники на високому рівні, на низькому не виявлено респондентів. Результати засвідчують ефективність застосування розробленого комплексу творчих ігор для формування комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку.

Отже, ми можемо стверджувати, що творчі ігри при формуванні комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку є досить результативними. Дошкільникам цікаво відтворювати власний життєвий досвід у них, навчаючись взаємодіяти з однолітками, вступати з ними у спільну гру, створювати нові продукти творчої діяльності, обговорювати план спільних ігрових дій, вести діалог. Тому вихователі закладів дошкільної освіти можуть використовувати їх частіше у своїй роботі з дітьми.

Список використаних джерел:

1. Словник іншомовних слів / Уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. – К.: Наук. думка, 2000. – 680 с.
2. Гончаренко А.М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників: навч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у Світі» / А.М. Гончаренко. – К.: Світич, 2009. – 160 с.
3. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник / За ред. А.М. Богуш. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти / [авт. кол-в: Богуш А.М., Бельська Г.В., Богиніч О.Л. та ін.]. – К.: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України), 2012. – 26 с.
5. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. / Т.І. Поніманська. – К.: Академвидав, 2004. – 456 с. – (Альма-матер).

Петрова Т.М.

вихователь,

Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад № 144»

Криворізької міської ради

ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Робота зі старшими дошкільниками щодо їх логіко-математичного розвитку передбачає систематичність та цілеспрямованість та має бути направлена на подальше навчання в початкових класах. Для цього вихователь має пропонувати вихованцям пізнавальні завдання і вправи, головною метою яких є формування, закріплення та розширення знань. Також потрібно розв'язувати проблемні завдання, що спрямовані на використання отриманих знань у нових практичних умовах.

У старших дошкільнят мають бути сформовані наступні показники компетентностей [1, с. 225]:

- лічить у межах 10;
- порівнює множини за кількістю;

- вміє розв'язувати елементарні (прості) задачі та приклади на додавання і віднімання в межах 10;
- розрізняє довжину, ширину, висоту, товщину предметів на основі порівняння, зіставлення розмірів двох предметів;
- визначає масу предметів за допомогою ваги, об'єм речовин за допомогою умовної мірки, порівнює предмети;
- розрізняє геометричні фігури (круг, овал, трикутник, квадрат, прямокутник, ромб), об'ємні геометричні фігури (куля, куб, циліндр, конус);
- оперує поняттями «тиждень», «місяць», «рік»; знає дні тижня, місяці року, пори року;
- знає цифри 0-9;
- визначає просторове розміщення предметів (включаючи поняття «праворуч», «ліворуч»);
- розрізняє предмети за розміщенням;
- розуміє склад числа в межах 10;
- порівнює суміжні числа;
- має елементарні знання з народної математики.

Розглянемо приклади завдань, що сприятимуть набуттю вихованцями даних показників компетентностей.

Для того, щоб навчити оперувати дитину поняттями «один», «багато» можна запропонувати наступне завдання: зафарбуй картинку, на якій одна квітка (рис. 1).

Для знайомства вихованців з геометричними фігурами потрібно пропонувати наступні завдання: на знаходження певної фігури серед інших фігур; визначення ознак фігури; порівнювати нову фігуру з вже знайомими фігурами; на виконання різноманітних дій з цією фігурою.

Наприклад, пропонуємо дітям картинку з зображенням тваринок, що утворені з різних геометричних фігур. Далі просимо знайти на них та обвести по контуру тільки квадрати.

Також можна пропонувати вихованцям завдання із запереченнями: на новорічній ялинці у зайчика не вистачає новорічних прикрас. Вибери серед запропонованих і приклей на новорічне дерево Вуханю не квадратні і не червоні іграшки.

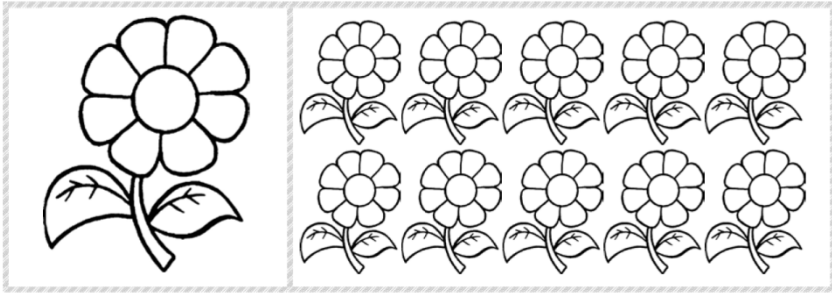

Рис. 1. Завдання на оперування поняттями «один», «багато»

Для закріплення навичок порівняння чисел можна використати наступне завдання: домалюй скільки квіточок, щоб знак був правильний (рис. 2).

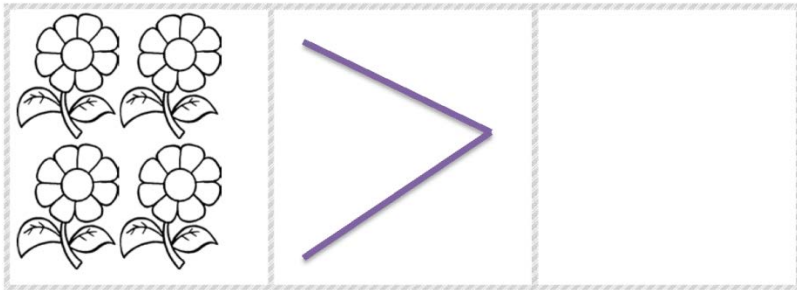

Рис. 2. Завдання для закріплення навичок порівняння чисел

Для того, щоб навчити розв'язувати дітей елементарні задачі на додавання чи віднімання бажано робити це з опорою на малюнок чи схему. Наприклад: Марійка доглядає за курчатами. Полічи скільки курчат у неї в господарстві. Запиши відповідний приклад (рис. 3).

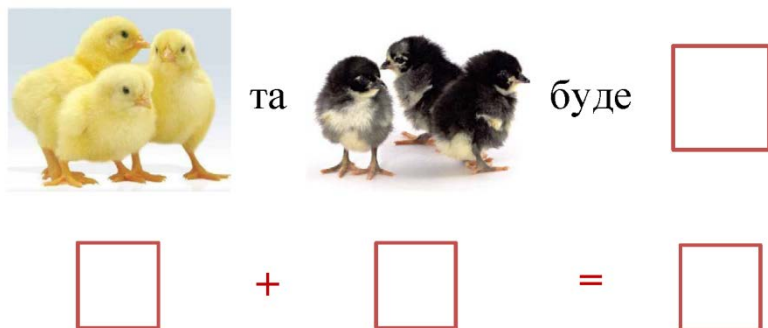

Рис. 3. Елементарна задача на додавання

Щоб навчити вихованців розрізняти предмети за розміщенням можна запропонувати наступне завдання: розфарбуй в гірлянді другу іграшку червоним кольором, третю зеленим, а сьому – синім (рис. 4).

Рис. 4. Завдання на порядкову лічбу

В роботі з логіко-математичного розвитку старших дошкільнят важливо, щоб кожне завдання приносило дітям не тільки радість і задоволення, а ще й сприяло набуттю необхідних показників компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» / О.І. Білан; за заг. редакцією О.В. Низовської. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 256 с.

Яворська А.В.

студент,

*Житомирський державний університет
імені Івана Франка*

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ ТА РОВЕСНИКІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Основним завданням сучасного закладу дошкільної освіти є формування творчої та активної особистості, всебічно та гармонійно розвиненої людини. Новий Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, визначаючи мінімально достатній і необхідний дитині перших семи (шести) років життя ступінь компетентності, передбачає розвиток у неї елементарних уявлень про себе, довкілля, взаємини людей, їх провідні ставлення. Соціальна компетентність дошкільника включає формування соціальних навичок поведінки, розвиток свідомого ставлення до себе як самостійної особистості, активного інтересу до людей, формування готовності сприймати соціальний досвід [1, с. 3].

Дана тема є актуальною, адже особливої уваги заслуговує вивчення емоційного ставлення дитини дошкільного віку як до себе так і до ровесників, оскільки ставлення загалом є проекцією особистісного розвитку людини, який започатковується ще з малечку.

Спілкування та взаємодія з однолітками відіграє найважливішу роль в житті дошкільника. Це виступає цілковитою умовою формування громадських якостей особистості дитини старшого дошкільного віку, проявом і початком розвитку колективних взаємин дітей. Від початку появи на світ, з першим плачем та криком, дитина вступає в контакт з людьми. Внаслідок чого виникають та найбільш інтенсивно розвиваються міжособистісні відносини в дитячому віці.

Аналіз останніх праць показав, що проблемою емоційного життя дошкільників займалася О.Л. Кононко. Результатом її досліджень стала робота «Соціально-емоційний розвиток особистості», в якій вона дає визначення цього поняття, розкриває його зміст.

О.Л. Кононко вказує на те, що емоції і почуття, які складають емоційний світ дитини, відіграють важливу роль в її внутрішньому і зовнішньому житті. Вони збагачують відображення дитиною об'єктивної дійсності і в зв'язку з її потребами й інтересами стають спонуканнями до діяльності регуляторами активності [5, с. 250].

Проблему формування емоційного ставлення до себе та ровесників у дітей старшого дошкільного віку висвітлили С. Кулачківська, О. Вовчик-Блакитна, Ю. Приходько, де розглянули розвиток гуманних почуттів у дітей до однокласників, надаючи уваги партнерству у спілкуванні, рольовим взаєминам у грі, особистісним стосункам дітей у малих дитячих об'єднаннях [2, с. 100].

Мета статті: теоретично обґрунтувати психологічні особливості емоційних ставлень дитини до себе та ровесників та визначити психолого-педагогічні умови, що сприяють формування емоційного ставлення до себе та ровесників у дітей старшого дошкільного віку.

Проблема вивчення емоцій є однією з найбільш складних в сучасній психологічній науці. Емоції (від лат. *emovere* – хвилювати, збуджувати) – це переживання людиною свого особистого ставлення до дійсності, його реакції на вплив внутрішніх і зовнішніх подразників.

На важливості дослідження емоційної сфери, зокрема емоційних ставлень дітей дошкільного віку наголошував О. Запорожець. Він стверджував, що виховання почуттів з перших років життя є найважливішим завданням, оскільки те, як будуть засвоюватися знання та уміння, вирішальним чином залежить від емоційного ставлення суб'єкта до оточуючих людей і довкілля.

Дитина старшого дошкільного віку не лише сприймає навколишні предмети і явища – у неї формується певне ставлення до них. Спілкування з іншими людьми, природа, твори мистецтва, наука, власна праця – все це викликає у неї різні переживання: любов, радість, повагу, захоплення, горе, гнів, страх. Без емоцій неможлива цілеспрямована діяльність дитини та її розвиток.

У період дошкільного дитинства емоції розвиваються, дитина самостійно встановлює й підтримує партнерські, ділові та особисті контакти з іншими дітьми, володіє правилами поведінки у конфліктних ситуаціях.

Ставлення особистості розглядається як її суб'єктивний вибірковий зв'язок із значущими для неї об'єктами, як інтегральна властивість, яка виступає єдністю когнітивного, поведінкового та емоційного компонентів.

Тому рівень сформованості емоційного ставлення до себе та ровесників у дітей старшого дошкільного віку можна розкрити за такими компонентами: емоційний (є провідним у ставленні і включає переживання, які пов'язані у дитини з певним об'єктом чи подією), поведінковий (готовність діяти певним чином стосовно об'єкта, який має для дитини особистісну значущість) та когнітивний (складає знання про об'єкт, оцінні судження про нього).

Під час формування емоційного ставлення до себе та ровесників у дітей старшого дошкільного віку, емоційний компонент вважається провідним, «обов'язковим» у структурі ставлення. Без емоції немає ставлення: існує те, що називається байдужістю. Ставлення особистості виникає в процесі накладання емоції на предмет, що вступає з нею у зв'язок. «...Психологічні ставлення формуються як значуще, особисто пережите, глибоко емоційне явище, яке виникає з індивідуальних станів людини» [3, с. 377].

Отже, можна сказати, що емоційне ставлення дитини старшого дошкільного віку визначає її поведінку та особистісний розвиток, який проходить такі етапи, як:

- виокремлення себе об'єктом ставлень інших людей;
- виокремлення себе суб'єктом взаємин;
- становлення уявлень про себе та поява ставлення до себе.

Емоційні ставлення дитини старшого дошкільного віку до себе та ровесників можуть формуватися в умовах вільного спілкування та спільної діяльності, в процесі яких виділяються гуманні стосунки та закріплюються у вигляді установок особистості.

Важливим чинником впливу на формування емоційного ставлення дитини до самої себе є відносини з ровесниками, які найчастіше будуються в ігровій діяльності. Як зазначала Т.М. Титаренко: «Ставлення дитини до себе виникає в процесі становлення її ставлення до однолітків. У процесі гри дитина спостерігає за друзями, порівнює себе з ними, вчиться бачити їх переваги та

недоліки, оцінює їх поведінку і поступово починає пред'являти до себе такі ж вимоги, що і до своїх однолітків» [4, с. 16].

Головною умовою формування позитивного емоційного ставлення до себе й однолітків є створення емоційно сприятливого мікроклімату у групі, саме так кожна дитина може щиро проявляти свої переживання і навчитися виявляти співчуття іншим. Позитивна, спокійна та водночас емоційна атмосфера дає можливість дитині старшого дошкільного віку реалізувати свою потребу бути необхідним й прийнятним, підтримуючи іншого.

Отже, емоції відіграють своєрідну орієнтувальну та регулятивну роль у спілкуванні дітей. Тому розвивати високий емоційний коефіцієнт дитини найкраще, навчаючи її доброзичливого та ефективного спілкування з іншими.

Дитячий колектив постає потужним збудником прояву моральних емоцій. Бажання і вміння співпрацювати, потреба в спілкуванні, соціальний статус дитини в групі – це важливі моменти, які вимагають спеціальної уваги як батьків, так і педагогів, а тому варто враховувати організовані вихователем різні види спільної з однолітками діяльності (ігри, заняття, прогулянки та ін.). Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробленні системоформуючого експерименту, яка спрямована на роботу з дітьми, роботу з батьками і роботу з вихователями.

Список використаних джерел:

1. Байер О.М., Богуш А.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г.М., Левінець Н.В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С.І., Піроженко Т.О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С. Базовий компонент дошкільної освіти (проект). URL: <https://cutt.ly/ahrAoVX>
2. Виховання гуманних почуттів у дітей / С. Ладивір, О. Долинна, В. Котирло, С. Кулачківська, О. Вовчик-Блакитна, Ю. Приходько / Серія «Дитина замовляє розвиток» за наук. ред. Т. Піроженко, С. Ладивір, Ю. Манилюк. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 168 с.
3. Приходько Ю.О. Ставлення особистості, їх зв'язок з іншими психологічними категоріями / Ю.О. Приходько // Українська психологія: сучасний потенціал. Матеріали Четвертих Костюківських читань. – К., 1996. – Т. 11. – С. 371–380.
4. Титаренко Т.М. Такие разные дети. – К.: Рад. шк., 1989. – 144 с.
5. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): навч. посіб. для вищ. навч. закладів. – К.: Освіта, 1998. – 255 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Возняк В.М.

викладач англійської мови;

Касинець Д.В.

*викладач англійської мови, старший викладач,
ВСП «Мукачівський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів
і природокористування України»*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

Підготовка високопрофесійних фахівців для різноманітних суспільних інституцій, які б відрізнялися творчим мисленням, активною громадською позицією, готовністю навчатися упродовж життя, є нагальною потребою для нашої держави. Це передбачає перебудову процесу навчання у вищій школі, кінцевою метою якого має стати максимальне розкриття індивідуальних можливостей та саморозвиток особистості кожного студента, що, у свою чергу, актуалізує нові вимоги до рівня підготовки здобувачів вищої освіти. Серед таких вимог варто відзначити такі: уміння швидко знаходити, аналізувати й систематизувати необхідну для професійної діяльності інформацію, сформоване критичне мислення, здатність до самостійної творчої діяльності. Забезпечити неперервний розвиток цих умінь і особистісних якостей можливо в умовах дистанційного навчання.

Дистанційне навчання (англ. Distant learning) – це новий засіб реалізації процесу навчання, в основі якого використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що дозволяють навчатись на відстані без безпосереднього, особистого контакту між викладачем та студентом.

Питанням розроблення та впровадження дистанційних технологій освіти у вищих навчальних закладах присвячені праці таких вчених, як Н. Домаскіна, І. Жирякова, Ж. Зайцев, О. Кириленко, О. Кратко, Н. Муліна, В. Солдаткін, В. Сологуб, О. Стельмах, В. Тихомиров, Н. Ушакова, В. Ширококов, Б. Шуневич, Г. Яценко. Проте є підстави зауважити, що проблемні моменти, пов'язані із використанням дистанцій, залишаються недостатньо дослідженими.

Одним із пріоритетних напрямів інтеграції України до Європейського Союзу є імплементація та застосування європейських стандартів у сфері надання освітніх послуг. Європейський освітній простір базується на Болонському процесі, який сприяє модернізації змісту освіти, посиленню діалогу та співпраці між студентом та викладачем, упровадженню та реалізації концепції навчання протягом життя, як одного з пріоритетів європейського освітнього простору, посиленню співробітництва між вищими навчальними закладами [1, с. 119]. На думку В. Кременя, одним із пріоритетних напрямів, що забезпечує подальше збагачення системи професійної освіти, її ефективність, підготовку майбутніх фахівців до діяльності в інформаційному середовищі, є активне впровадження на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання [2, с. 3]. Поява дистанційного навчання є наслідком процесу інформатизації суспільства та освіти, як найбільш перспективної форми освіти, орієнтованої на індивідуалізацію навчання.

Передумовами розвитку дистанційного навчання є бурхливий розвиток інформаційних технологій; неперервне зниження вартості послуг на підключення та використання глобальної мережі Інтернет, її ресурсів і сервісів; суттєве поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій в освітню практику; значне поширення засобів комп'ютерної техніки серед населення [3, с. 78].

В основі розвитку дистанційного навчання лежить принцип розмежування навчального закладу і слухача за двома напрямками: асинхронне навчання – віддалений «слухач», оснащений пакетом інформаційних засобів, нагромаджує знання, навички, уміння, а навчальний заклад періодично контролює кількість і якість засвоєння знань; синхронне навчання – це дистанційне навчання у сучасному

розумінні: віддалений «клас», група перебувають у синхронній взаємодії з викладачем, що здійснює методичну й організаційну допомогу слухачам у рамках конкретної програми дистанційного навчання, віддаленою інформаційною базою, пристроєм, що тестує та ін. [4, с. 299]. Ефективність дистанційного навчання заснована на тому, що ті, кого навчають, самі відчують необхідність подальшого навчання, а не піддаються зовнішньому тиску. Вони мають можливість працювати із навчальними матеріалами в такому режимі й обсязі, який влаштовує безпосередньо їх. Результативність навчання у значній мірі залежить від регулярності і системності навчальних дій. Послідовне виконання контрольної-діагностичних завдань, а також підтримка в усіх питаннях з боку викладача-координатора забезпечує планомірне засвоєння знань.

Одним із механізмів формування дистанційного навчального процесу вивчення іноземної мови є зв'язок між теорією та методами викладання навчального матеріалу. Визначальну роль при організації дистанційного навчання відіграє інформаційно-предметне забезпечення. Але треба зазначити, що в навчальному процесі важливим є не стільки використання власне інформаційних технологій, скільки забезпечення відповідності їх особливостей досягненню освітніх цілей, тобто вибір конкретних засобів комунікації повинен визначитися змістом навчання, рівня підготовки викладача, теоретичного рівня курсу, ступеня розкриття суті мовних явищ.

Вивчення іноземної мови дистанційно потребує від викладача не тільки вільного володіння навчальним предметом, а й наявності спеціальних знань у галузі сучасних інформаційних технологій. У процесі діяльності потрібно визначити способи подання навчального матеріалу, провідні методи навчання, типи навчальних завдань, вправ, питань для обговорення, конкретні шляхи організації дискусій та інших засобів взаємодії між учасниками навчального процесу [7, с. 18].

На перший погляд, дистанційна освіта у сфері навчання іноземної мови відрізняється від традиційної лише тим, що викладач і студент знаходяться на певній відстані один від одного, викладання та навчання проводиться дистанційно. Саме такий характер взаємодії викладача та студента докорінно змінює зміст педагогічної діяльності, що викликає потребу використовувати різноманітні

засоби навчання. Сучасні засоби при навчанні іноземних мов полегшують цілісне сприймання навчального матеріалу та унаочнюють його, значно підвищуючи інтерес студента [8, с. 12].

При викладанні та навчанні іноземної мови дистанційно використовуються також електронні засоби. Електронним навчанням вважається навчання, при якому використовується мережа, наприклад, Інтернет для проведення взаємодії між викладачем та студентом. Складовими елементами електронного навчання є тексти, ілюстративні матеріали, звуковий супровід, анімація й відео та ін. При електронному навчанні можна використовувати таку кількість ілюстративного матеріалу, яка необхідна для найкращого сприйняття та його розуміння. Використовуючи комунікативні можливості Інтернету, студенти вдосконалюють навички письма, читання і критичного мислення, переглядають кінофільми, роблять їх короткий аналіз.

Треба зазначити, що завдяки інформаційним технологіям, навчання студента можна розглядати і як об'єкт, і як суб'єкт навчання. Студент переходить до нової категорії внаслідок того, що за формою комп'ютерне навчання є індивідуальним, самостійним, хоча здійснюється за загальною методикою. Комп'ютер як засіб навчання є водночас і засобом навчання (апаратне забезпечення), і суб'єктом навчання – викладачем (програмне забезпечення). Зміна рольової обстановки спричиняє потребу переглянути норми навчання. Комп'ютерне навчання дає можливість враховувати індивідуально-суб'єктивні властивості кожного студента. При дистанційному навчанні зворотний зв'язок дає змогу вибирати раціональний темп та напрям навчання, студент завдяки цьому проявляє максимальну самостійність [5, с. 23].

Різноманітність форм подання матеріалу (відео, аудіо, презентація, мультиплікація, текстове завдання, перевірочний тест тощо) збільшує інтерес та одночасно знижує стомлюваність, яка неминуче виникає при роботі з комп'ютером. Використання новітніх мультимедійних технологій у дистанційному навчальному процесі урізноманітнює його, підвищує ефективність засвоєння матеріалу, автоматизує процес навчання та контролю знань [7, с. 31].

Отже, дистанційне навчання можна віднести до інноваційної форми навчання, яка розглядається як ефективний засіб забезпечення

неперервності освіти, шлях до її демократизації, гуманізації та варіативності. Воно може застосовуватися у всіх видах освіти, забезпечуючи при цьому розвиток творчої складової загальної середньої освіти, особистісну орієнтацію педагогічної взаємодії, максимальну її оптимізацію. Основу навчального процесу в цих умовах становить цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота студента, який може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, з одночасною можливістю отримання консультацій викладача і контролю результатів роботи.

Список використаних джерел:

1. Хоббі Ю. С. Проблеми впровадження європейських стандартів дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України / Ю. С. Хоббі // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – № 8. – С. 119–122.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука України – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005.
3. Торба Ю. І. Дистанційне навчання як один з пріоритетних напрямів модернізації професійної освіти / Ю. І. Торба // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2013. – № 3. – С. 77–81.
4. Опанасюк Ю. І. Дистанційне навчання як інноваційна технологія / Ю. І. Опанасюк // Гілея: науковий вісник. – 2015. – Вип. 94. – С. 298–301.
5. Верлань А., Тверезовська Н. Дидактичні принципи в умовах традиційного комп'ютерного навчання / А. Верлань, Н. Тверезовська // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 3. – С. 126–132.
6. Жулкевська В. Теоретико-методичні основи дистанційного навчання / В. Жулкевська // Педагогіка, психологія професійної освіти. – 2002. – № 1. – С. 52–59.
7. Іванов С. Система дистанційної освіти в Україні: сучасні напрями розвитку / С. Іванов, П. Борсук, С. Дичковський // Гуманіт. науки. – 2002. – № 2. – С. 12–19.
8. Никитюк С. Використання засобів навчання в системі заочної підготовки вчителів іноземних мов Великої Британії / С. Никитюк // Рідна школа. – 2006. – № 10. – С. 72–74.

Гаврюшин О.В.

старший викладач,

*Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара*

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ПЕРСОНАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРІВ У ВИЩІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ

Інформаційно-комунікаційні технології поступово витісняють традиційні «ручні» методи та паперові носії із вищої географічної освіти. Сильно прискорив ці зміни на кафедрі географії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара перехід на дистанційне навчання у 2020–2021 роках. До того на комп'ютерах проводились переважно лабораторні заняття з окремих дисциплін: геоінформаційні системи, картографічні методи досліджень тощо. Заняття з більшості дисциплін проходили у звичайних аудиторіях. На них використовувались мультимедійні проектори, певні завдання студенти виконували на телефонах із використанням мобільних ПС та інших мобільних програм. Однак комп'ютери з архітектурою x86 на практичних роботах в аудиторії студентами практично не використовувались.

Під час дистанційного навчання практичні роботи з багатьох предметів були адаптовані під виконання їх на комп'ютерах, впроваджено нові методи та підходи. При цьому з кількох предметів за новою програмою усі практичні роботи проходять із використанням програмного забезпечення. Таким є, наприклад, предмет «математичні методи з географії». На інших предметах використання комп'ютерів передбачено лише для частини практичних робіт. Така ситуація характерна, приміром, для дисципліни «політична географія з основами геополітики», де на комп'ютерах створюють анімації політичної карти, таймлайни, здійснюють просторовий і просторово-часовий аналіз політико-географічних явищ, однак багато занять з цього курсу проходять як семінари.

При цьому у 2020 та 2021 роках значно збільшився набір студентів на перший курс, тож значно зріс контингент. Таким чином, наявного апаратного забезпечення кафедри виявилось недостатньо для забезпечення освітнього процесу в традиційних умовах очного навчання.

Звичайно, проблема може бути вирішено у класичний спосіб – закупівлею нових комп'ютерів та обладнанням нових комп'ютерних класів. Однак це дуже дорого. Крім того, це не вирішує усіх проблем, які виникають із комп'ютерним забезпеченням освітнього процесу:

- проблема пікових навантажень;
- проблема забезпечення самостійної роботи студентів.

Оскільки деякі курси вимагають наявності комп'ютерів не на всіх заняттях, потенційно у використанні комп'ютерів в освітньому процесі можуть бути піки – комп'ютери потрібні одразу для багатьох курсів, та спади – комп'ютери використовуються лише на кількох предметах. Для піків «комп'ютерними класами» мають стати ледь не половина аудиторій, у той час як для спадів цілком достатньо одного класу. При цьому планувати заняття з дисципліни увесь семестр у комп'ютерному класі заради 4-6 практичних робіт на комп'ютері нераціонально, якщо існують кращі аудиторії для проведення семінарів. Динамічний розподіл аудиторій суттєво ускладнить планування розкладу.

На жаль, не всі студенти мають комп'ютери. Цей факт може викликати здивування, адже комп'ютер давно не є предметом розкоші, ринок насичений вживаними пристроями, ціни на які дуже помірні. Однак, життя студента в Інтернеті тепер пов'язано не з комп'ютером, як було 10-15 років тому, а з телефоном. Студентів без телефонів на Android чи iOS на кафедрі немає жодного. Для студентів, що не мають у своєму розпорядженні комп'ютер, існують проблеми із виконанням самостійної роботи. Звичайно, комп'ютери кафедри до їх послуг у вільний від занять час. Однак час, коли доступні комп'ютери, та час, коли студентам зручно виконувати самостійну роботу, часто не збігається. Комп'ютери кафедри недоступні у вихідні дні, ввечері, під час занять тощо.

В описаних вище умовах було вирішено здійснити експеримент із впровадженням в освітній процес віртуальних (хмарних) комп'ютерів. Віртуальний комп'ютер реалізується на апаратному забезпеченні постачальника відповідної послуги, клієнту достатньо мати будь-який пристрій, що можна використати як термінал для доступу до такого віддаленого ресурсу. Вимоги до апаратного забезпечення на стороні клієнта мінімальні, будь-який сучасний телефон чи планшет впорається із такою задачею без жодних проблем (рис. 1).

Телефон клієнта відіграє роль віддаленого засобу введення та виведення інформації, усі основні обчислення відбуваються на стороні сервера, тому потенційно можна вирішувати задачі, які вимагають великих апаратних ресурсів. Оплата за послугу здійснюється лише за той час, коли ресурс використовується (погодинна оплата), вона є досить помірною, тож вартість володіння віртуальними комп'ютерами набагато менше ніж фізичними. При цьому самих машин можна створити багато, оплата здійснюється по факту їх використання.

Таким чином, віртуальні комп'ютери:

- повністю вирішують проблему пікових навантажень, можна запустити десятки комп'ютерів одночасно, забезпечити ними усіх учасників освітнього процесу;

- не вимагають спеціалізованих аудиторій – «комп'ютерних класів», можуть використовуватись будь-де: у великих лекційних аудиторіях, бібліотеці, на вулиці (потрібна лише наявність мережі Інтернет та наявність терміналу – мобільного телефону);

- мають значно меншу вартість володіння ніж фізичні пристрої;

- дозволяють забезпечити і аудиторну і самостійну роботу.

Відзначимо, що студенти реагують на такі нововведення в основному позитивно, з інтересом, сприймають їх не тільки і не стільки як засіб економії на апаратному забезпеченні, а саме як передову технологію.

На сьогодні на ринку існує немало компаній, які пропонують віртуальні робочі станції (персональні комп'ютери). Кафедра обрала Microsoft Azure. Це пов'язано із тим, що хмарними сервісами Microsoft кафедра успішно користується з 2014 року.

При цьому розглядаються різні сценарії розгортання віртуальних машин. На даний момент планується протестувати два рішення:

- особисті віртуальні комп'ютери – розгортаються в особистому обліковому записі студента, створеному у корпоративному середовищі Office 365;

- кафедральні віртуальні комп'ютери, розгортаються в кафедральному обліковому записі.

Оскільки на поточний момент освітній процес проходить в дистанційному режимі, то зараз активно використовуються в освітньому процесі лише віртуальні комп'ютери в студентських

облікових записах. Їх використовують, в першу чергу, студенти, які не мають звичайних комп'ютерів для самостійної роботи. Що стосується власне кафедральних комп'ютерів, то вони, напевно, теж будуть закріплюватись за конкретним студентом, однак їх запуск буде здійснювати лише викладач (адміністратор) на час аудиторного заняття.

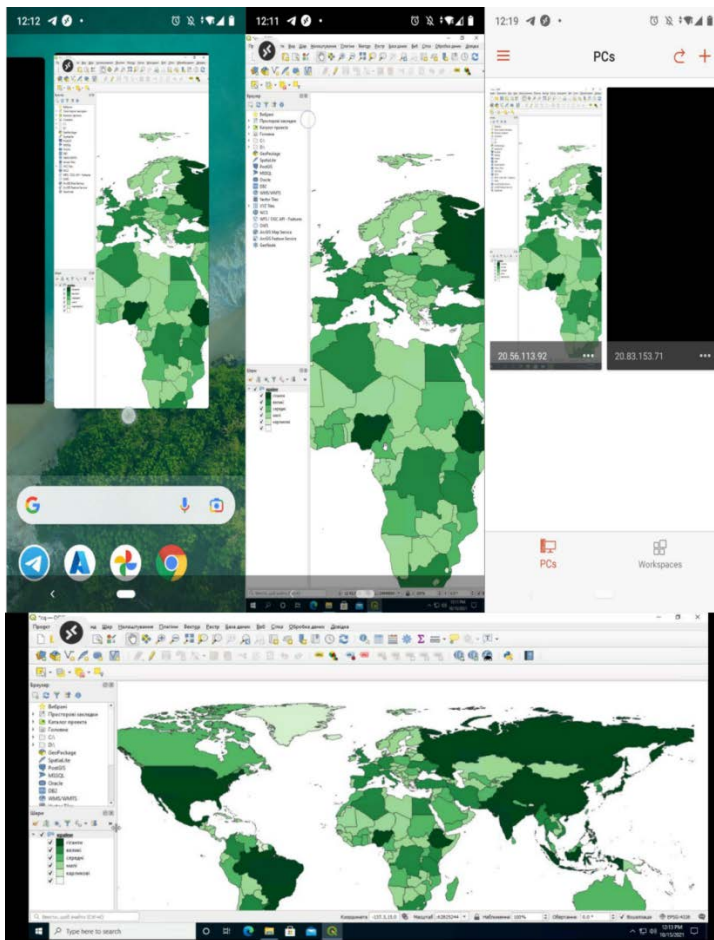

Рис. 1. Робота з віртуальним ПК через телефон

Джерело: розроблено автором

Тестування віртуальних робочих станцій типу Standard_B1s, показало їх придатність до роботи з такими програмами як QGIS, Excel та інші, незважаючи на скромні характеристики (лише 1 GB оперативної пам'яті) і дешеву ціну (кілька центів за годину використання станції).

Разом з тим, ми стикнулись і з неприємними сторонами хмарних сервісів. Так, 13 жовтня 2021 року віртуальні машини не були доступні протягом 3 годин. Тому не вдалось їх використати на практичному занятті з дисципліни «математичні методи в географії». З другого боку, такі ситуації траплялись і з фізичними комп'ютерами – під час вимкнення світла або зникнення доступу до мережі Інтернет. Ще один мінус – віртуальні комп'ютери не замінюють фізичні у юридичних питаннях, наприклад ліцензування освітньої діяльності.

Хоча експеримент із провадження віртуальних персональних комп'ютерів тільки почався, ще не проходило повноцінного використання їх на парах в аудиторіях через карантин, їх застосування вже дозволило вирішити проблеми окремих студентів, які не мають власного комп'ютера.

Магденко В.І.

студентка,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) в освітньому процесі початкової школи наразі стала надзвичайно актуальною. Це обумовлено тим фактом, що у сучасності одним з найбільш важливих напрямків суспільного розвитку є цифровізація життя в найрізноманітніших сферах,

зокрема, і в сфері освіти. Адже, саме рівень розвитку освіти, починаючи з початкової школи, формує суспільство майбутнього, тому школа повинна стати відкритою та конкурентоспроможною.

Сучасному суспільству потрібні нові способи діяльності, що вимагає розвитку у людини комплексу вмінь і навичок – пошуку необхідної інформації, її обробки, моделювання нових об'єктів і процесів, самостійного планування і вибудовування своїх дій.

Поряд з навчанням навичкам читання, письма та рахунку важливо вчити дітей використанню цифрової техніки в якості робочого інструменту в навчанні та повсякденному житті, починаючи з першого класу. Окрім того, інформаційно-комунікаційні технології є одним з найважливіших напрямків діяльності педагогів, оскільки вони сприяють оптимізації навчального процесу [4, с. 50].

Зазначимо, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі початкової школи – це найпростіший і дієвий спосіб закласти основи інформаційної грамотності у молодших школярів. Вступивши в перший клас, середньостатистична дитина знає, як запустити комп'ютерну гру, але не знає, як і де знайти потрібну інформацію, як використовувати сучасні інформаційні ресурси для вирішення конкретного завдання. Придбати і розвинути у себе навички пошуку, аналізу, відбору інформації школяр може тільки на уроці [2, с. 32].

Можна виокремити декілька аспектів використання різних освітніх засобів ІКТ в освітньому процесі початкової школи:

1. Мотиваційний аспект. Застосування ІКТ сприяє збільшенню інтересу і формуванню позитивної мотивації учнів.

2. Змістовний аспект. Можливості ІКТ можуть бути використані: при побудові інтерактивних таблиць, плакатів та інших цифрових освітніх ресурсів з окремих тем і розділів навчальної дисципліни, для створення індивідуальних тестових міні-уроків; для створення інтерактивних домашніх завдань і тренажерів для самостійної роботи учнів тощо.

3. Навчально-методичний аспект. Електронні та інформаційні ресурси можуть бути використані в якості навчально-методичного супроводу освітнього процесу.

4. Організаційний аспект. ІКТ можуть бути використані в різних варіантах організації навчання: при навчанні кожного учня за індивідуальною програмою на основі індивідуального плану; при фронтальній або підгруповій формах роботи.

5. Контрольно-оцінний аспект. Основним засобом контролю і оцінки освітніх результатів учнів в ІКТ є тести і тестові завдання, що дозволяють здійснювати різні види контролю: вхідний, проміжний і підсумковий [5, с. 85].

Отже, робота з інформаційно-комунікаційними технологіями в освітньому процесі початкової школи покликана не забирати час уроку, а берегти його і витрачати з максимальною користю. Наприклад, якщо використовувати мультимедійні презентації та добірки ілюстрацій, вчитель витрачає набагато менше часу на пояснення нового матеріалу.

Вибираючи в якості форми контролю інтерактивні тести, не витрачається час на перевірку: система автоматично знаходить помилки і дає учневі зворотний зв'язок.

Крім того, ІКТ для початкової школи забезпечені зручною системою пошуку. Вона дозволяє заощадити час, який зазвичай витрачається молодшими школярами на гарячкове перегортання сторінок підручника в пошуках потрібної картинки або схеми.

Найбільше часу учні початкової школи витрачають на те, щоб сконцентруватися на темі навчального заняття. Застосування ІКТ вирішує цю проблему: навіть самі неухважні школярі із захопленням працюють на комп'ютері, вирішують завдання, при цьому зростає їхня мотивація до навчання [1, с. 49].

Слід зауважити, що в роботу вчителя початкових класів з використанням освітніх інтернет-ресурсів бажано включати різноманітні пізнавальні завдання, пов'язані з пропонованим екранним матеріалом.

Зміст ІКТ, при цьому, має містити науково достовірну інформацію, повністю відповідати матеріалу підручника. Зміст, глибина і обсяг наукової інформації повинні відповідати пізнавальним можливостям і рівню працездатності школярів, враховувати їх інтелектуальну підготовку і вікові особливості.

Навчальний матеріал повинен бути доступний для екранізації і передачі інформації за допомогою коментарів вчителя. При відборі матеріалу для зорового ряду перевагу слід віддавати великим і середнім планам, по можливості уникаючи далеких планів і дрібних деталей. Інформація повинна подаватись в живій емоційній формі [3, с. 20].

Таким чином, як ми виявили вище, застосування ІКТ в освітньому процесі початкової школи – це найпростіший і дієвий спосіб закласти основи інформаційної грамотності у молодших школярів. Невирішеними проблемними моментами в роботі вчителя початкових класів з використанням ІКТ наразі є такі: розвиток дидактичних основ використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі, підвищення професійної підготовки майбутніх педагогів і забезпечення методичного супроводу педагогів щодо оптимізації досвіду впровадження електронних освітніх ресурсів в сучасний освітній процес початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Барановська В. М. Сутність поняття «система інформатичних компетентностей». *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2014. № 14. С. 48–59.
2. Бурлакова А. А. Комп'ютер на уроках в початкових класах. *Начальная школа плюс. До и После*. 2007. № 7. С. 32–34.
3. Воротникова І. П. Дидактичні аспекти використання цифрових засобів навчання в шкільній освіті. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: моделювання цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти. *Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару* (Київ, 5 березня 2020 р.). С. 20–21.
4. Гладун М. А. Критерії добору електронних освітніх ресурсів під час вивчення інформатики в початковій школі. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах : науково-методичний журнал*. Київ : Освіта України. 2015. № 2-3. С. 50–55.
5. Маринченко Г. Сучасні веб-сервіси в роботі вчителя при перевірці знань учнів. *Актуальні проблеми розвитку країн світу: історія і сучасність: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Миколаїв, 11 травня 2018 р. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. С. 84–85.

Прохорова О.В.

викладач іноземної мови,

*Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І.Я. Франка*

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ КОЛЕДЖУ

З недавніх пір у сучасному світі з'явилася технологія доповненої реальності (AR, Augmented Reality) як доповнення цифровими об'єктами реального світу за допомогою різних гаджетів (смартфонів, планшетів, носимих пристроїв). Історія її розпочинається з 1960-х років ХХ століття. Піонером віртуальної реальності можна вважати Мортон Леонарда Хейліга (Morton Leonard Heilig), який у 1957 році сконструював Сенсораму (Sensorama Simulator – перший багато-сенсорний пристрій з ефектом присутності, тобто можна було відчувати запахи, вібрацію, звуки, бачити відео, а у 1960 році запатентував Телесферу (Telesphere Mask) – дисплей, що одягається на голову і дає можливість стереоскопічного відео, стереозвуку, широкий кута огляду.

М.Л. Хейліг наводить основні модальності, за яких відбувається сприйняття людиною об'єкту як «джерела багатьох форм енергії», провідними з яких є промені світла, молекули запаху, смакові рецептори, звукові хвилі, тепло та тиск. За допомогою «кінематографічного занурення майбутнього» технології стають посередником у сприйнятті людиною об'єкту. М. Хейлігом було встановлено технологічні вимоги не лише для поля зору, а й порядок, за якого доцільно подавати різні модальності об'єкту («піраміда сприйняття»). Крім порядку сприйняття, дослідник встановив співвідношення різних каналів сприйняття: зір – 70 %, слух – 20 %, запах – 5 %, дотик – 4 %, смак – 1 %.

Новаторські дослідження продовжив засновник сучасних інтерфейсів користувача А.Е. Сазерленд (IvanEdwardSutherland). В статті 1968 року він вказує, що для виконання певних дослідів, проведення експерименту вимагається створення віртуальних інструментів або компонентів, керованих користувачем [6].

В 1965 році А.Е. Сазерленд засновує концепцію ідеального дисплею (ultimatedisplay), з'єднаного із комп'ютером для полегшення знайомства із поняттями, які неможливо реалізувати у фізичному світі: «Ідеальним дисплеєм буде, звичайно, кімната всередині якої комп'ютер може контролювати існування матерії. Крісло, зображене в такій кімнаті буде достатньо зручними, щоб на ньому сидіти. Наручники, зображені в такій кімнаті, будуть стримувати, а куля, зображена в такій кімнаті, буде фатальною. Дисплей включає як візуальні, так й кінестетичні стимули. За відповідним програмуванням такий дисплей міг буквально стати Країною Чудес, до якої подорожувала Аліса» [6, с. 507–508].

Дисплей А.Е. Сазерленда стимулював Ф.П. Брукса (Frederick Phillips «Fred» Brooks Jr.) розпочати в Університеті Північної Кароліни проект GROPE для дослідження використання кінестетичної взаємодії як засобу, що допомагає біохімікам «відчути» взаємодію між протейновими молекулами. Свій варіант дисплею Ф. П. Брукс назвав гаптичним – таким, що надає такі, відчуття як дотик, температура, тиск тощо, опосередковані шкірою, м'язами, сухожиллями або суглобами [1, с. 177–178].

Працюючи на посаді асоційованого професора електричної інженерії у Гарвардському університеті А. Е. Сазерленд, за допомогою свого студента Р. Ф. Спрула (Robert Fletcher «Bob» Sproull) у 1968 році створив перший варіант ідеального дисплею – шолом доповненої реальності (head-mounted display) – поєднання фізичних та цифрових просторів у семантично пов'язаних контекстах, для яких об'єкти асоціацій розташовані у реальному світі. На відміну від віртуальної реальності, доповнена не створює повністю віртуальне середовище, а поєднує віртуальні елементи з реальним світом: до реального оточення користувача додаються віртуальні об'єкти, що змінюються унаслідок його дій. Дослідник зазначає, що це вимагає створення віртуальних інструментів або компонентів, керованих користувачем, для виконання певних дослідів, проведення експерименту тощо. Розроблений ним шолом віртуальної та доповненої реальності має влучну назву «Дамоклів меч» (The Sword of Damocles) – через велику вагу та розміри механізм були стаціонарно змонтований над користувачем. Середовище

доповненої реальності створювалось шляхом накладання простих комп'ютерних моделей на зображення реального світу. Інший із студентів А. Е. Сазерленда, Д. Коен (Danny Cohen), був першим, хто розробив візуальні симулятори польоту та радара [5].

У 1968 році А. Е. Сазерленд став співзасновником та віце-президентом Evansand Sutherland Computer Corporation, об'єднавшись із Д. Евансом (David Evans) для створення центру досліджень комп'ютерної графіки при Університеті Юти. Компанія проводила новаторську роботу в галузі апаратного забезпечення для прискорення тривимірної графіки реального часу та створення принтерних мов. Серед його студентів того часу були: винахідник першої об'єктно-орієнтованої мови програмування Smalltalk А.К. Кей (Alan Curtis Kay), автор методу тонування поверхонь А. Гуро (Henri Gouraud), розробник перших практичних методів екранного згладжування Ф. Кроу (Franklin C. Crow), відкривач текстур Е.Е. Кетмелл (Edwin Earl Catmull), розробник першої реалістичної SD-анімації людського обличчя Ф. А. Парк (Frederic Ira Parke).

У 1975 році М. Крюгер (Myron W. Krueger) створив «лабораторію штучної реальності» (Videoplace) [3, с. 125]. Головна ідея проєкту, що розроблявся з 1969 року – створення штучної реальності, яка оточувала користувачів і відповідала на їхні рухи та дії, не обтяжуючись використанням окулярів або рукавичок. Засобами виступали: проєктори, відеокамери, апаратні засоби спеціального призначення та екранні силуети користувачів для їх подання в інтерактивному середовищі. Користувачі в окремих кімнатах лабораторії могли взаємодіяти між собою за допомогою цієї технології. Переміщення користувачів, записаних на відео, представлялись силуетами у середовищі штучного реальності.

У 1985 році С. С. Фішером (Scott S. Fisher) було реалізовано ефект телеприсутності у проєкті VIEW – Virtual Environment Workstation (проєкт NASA із повним сенсорним зануренням). Засобами були: на головний дисплей із стереоскопічним зображеннями, 3D аудіо, система розпізнавання мовлення, dataglove – провідна рукавичка, яку користувач застосовує для захоплення віртуальних об'єктів у кіберпросторі. Ця багатосенсорна взаємодія з кібернетичними пристроями створила потужну ілюзію входження в оцифрований ландшафт [2].

Недостатня мобільність технології доповненої реальності стала основною перешкодою її широкого поширення – більше 30 років дослідження у цій галузі не виходили за межі окремих лабораторій. Теоретичним підсумком цього етапу стала робота П. Мілгрема та Ф. Кішіно: автори описують простір між реальним та віртуальним світом (називаючи його комбінованою реальністю), у якому доповнена реальність є більш близькою до реального (немодельованого) світу, а доповнена віртуальність – до віртуального (повністю модельованого) світу [4].

Етапним у розвитку віртуальної та доповненої реальності став ARQuake Б. Томаса (Bruce H. Thomas) [7] (2000 рік) – перший проект, що «вийшов на вулицю» з появою мобільних пристроїв у 1990-х рр. виникли технологічні передумови для використання технології доповненої реальності поза межами спеціалізованих лабораторій – у мобільному просторі Інтернет-користувача. На основі технології доповненої реальності були створені мобільні програмні засоби, призначені для вивчення різних дисциплін (соціально-гуманітарних, фундаментальних та фахових). За допомогою таких засобів надаються відомості про навчальні об'єкти та їхні характеристики. Так, за допомогою програмного забезпечення для мобільних пристроїв майбутні інженери могли бачити, де розташовуються опори мостів при їх візуальному огляді під різними кутами [7, с. 34].

Широке використання різноманітних гаджетів у освітньому процесі розширює можливості навчальних технологій за рахунок візуалізації і віртуалізації інформації та процесів, які ця інформація пояснює. Віртуальна реальність часом поглинає користувача настільки, що він не може її відрізнити від природного оточення. Цю особливість віртуальної реальності слід використовувати у навчанні для поліпшення його якості і підвищення ефективності.

Список використаних джерел:

1. Brooks F.P. Project GROPE – Haptic Displays for Scientific Visualization. Computer Graphics. 1990. Vol. 24. Number 4, August. P. 177–185.
2. Fisher S.S. Virtual Interface Environment. P. 85-87. 1988. (NASA Technical Documnets). URL: <https://ntrs.nasa.gov/archive/nasa/casi.ntrs.nasa.gov/19880014769.pdf>
3. Krueger M.W. Artificial Reality. Addison-Wesley, 1983. 312 p.

4. Milgram P. A taxonomy of mixed reality visual displays. IEICE Transactions on Information Systems. 1994. Vol. E77-D. No. 12, December. P. 1321–1329.

5. Sproull R. F. A clipping divider. AFIPS Joint Computer Conferences : Proceedings of the December 9-11, 1968, fall joint computer conference. New York : ACM, 1968. Vol. I. P. 765–775.

6. Sutherland I. E. A head-mounted three dimensional display. Proceedings of the AFIPS Fall Joint Computer Conference. December 9-11, 1968. Part I. Washington : ThompsonBooks, 1968. P. 757–764.

7. ARQuake: An Outdoor / Indoor Augmented Reality First Person Application / Bruce Thomas, Ben Close, John Donoghue, John Squires, Phillip De Bondi, Michael Morris, Wayne Piekarski // 4th Int'l Symposium on Wearable Computers, Atlanta, USA, Oct 2000. P. 139-146. URL: <http://wearables.unisa.edu.au/wpcontent/uploads/2010/05/thomas-iswc-2000.pdf>

Снігур О.М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ФІЛОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ІНТЕРНЕТУ

Інтернет-лінгвістика, або лінгвістика мережі (netlinguistics) – підрозділ лінгвістики, який був сформульований Девідом Кристалом. Цей підрозділ науки займається вивченням нових форм вживання та використання мови, що виникли під впливом активного розвитку інтернет-простору та інших «нових» засобів передачі інформації, таких як текстові повідомлення. Починаючи з моменту появи науки, що вивчає мотивацію людської поведінки під час роботи з комп'ютерними системами (людино-комп'ютерну взаємодію, human-computer interaction, HCI), яка, у свою чергу, призвела до виникнення зв'язку шляхом використання комп'ютера (computer-mediated communication, СМС) чи Інтернету (Internet-mediated communication, ІМС), експерти визнали, що лінгвістика відіграє ключову роль у формуванні цієї науки, особливо відносно сприйняття веб-інтерфейсу. Вивчення мови інтернету, яка постійно розвивається,

дозволяє забезпечити подальший розвиток онлайн-простору і може допомогти не лише лінгвістам, а і всім користувачам [1].

Мережева організація контенту має свою достатньо окреслену специфіку, яка полягає в тому, що інформацію можна аналізувати з різних позицій, не зводячи все виключно до поглибленого вивчення лише одних вихідних текстів. Відправним пунктом для мережових лінгвістичних досліджень може, наприклад, бути аналіз динаміки розповсюдження та частоти використання неологізмів, які виникли в результаті спонтанного виникнення так званих інтернет-мемів. Чи може подібний, орієнтований перш за все на практиків, підхід, який включає елементи лінгвістики, SEO-аналізу, соціології та інше, стати відправною точкою для створення нової прикладної дисципліни *networklinguistics*.

Вивчати інтернет-лінгвістику можна за чотирма концепціями: соціолінгвістичної, освітньої, стилістичної та практичної. З розвитком онлайн-простору з'явилися нові області вивчення цієї науки, наприклад, корпусна лінгвістика. Зважаючи на те, що кількість інтернет-користувачів весь час збільшується, майбутній розвиток інтернет лінгвістики визначений: з появою нових комп'ютерних технологій і користувачі будуть намагатися створювати нові способи спілкування в онлайн-просторі [2].

Одними з найбільш популярних інтернет-технологій для вивчення в рамках цієї концепції є: Web2.0, блоги, Wiki-технології.

Останнім часом достатньо часто чути термін Web 2.0, ніби нова віха в історії розвитку веба. Web 2.0 – інформаційні технології, які дозволяють користувачам створювати та поширювати власний контент у всесвітньому павутинні [3]. За визначенням Тіма О'Рейллі, Web 2.0 – це методика проектування систем, які шляхом врахування мережових взаємодій стають тим кращими, чим більша кількість людей ними користуються. Особливістю Web 2.0 є принцип залучення користувачів до наповнення та багаторазового вивірення матеріалу [4].

Визначення Тіма О'Рейллі потребує уточнення. Говорячи «стають кращими», мається на увазі скоріше «стають більш наповненими», тобто мова, як привило, йде про наповнення інформацією, однак питання її надійності, достовірності, об'єктивності не розглядаються.

Тобто Web 2.0 можна визначити як комплексний підхід до організації, реалізації та підтримки веб-ресурсів, особливістю якого є принцип залучення користувачів до наповнення та багаторазової перевірки контенту.

Від самого початку необхідно уточнити, що веб є частиною інтернету, так як інтернет це більш глобальне поняття, ніж веб, що є його сервісом. По суті термін «Web 2.0» позначає проекти та сервіси, які активно розвивають та покращують самі користувачі: блоги, вікі-проекти, соціальні мережі тощо. Прикладами проектів Web 2.0 є: Вікіпедія – вільна багатомовна енциклопедія; Google; Earth – Google-карти; Flickr – онлайн-фотоальбом; Netvibes – персональний робочий стіл; Digg.com – ресурс новин; uCoz – веб-хостинг; Facebook – соціальна мережа. Додаток Web 2.0, як правило, більше взаємодіє з кінцевим користувачем. Таким чином, кінцевий користувач є не лише користувачем додатку, а й учасником за допомогою: підкастингу, встановлення міток, RSS, соціальної мережі (Facebook, наприклад), ведення блогу, Wiki – технології.

Блоги призвели до появи нового способу ведення щоденників, і, з лінгвістичної точки зору, мова, яка використовується в них, постає «в самому природньому вигляді». Інша особливість блогів на відміну від майже всіх друкованих форм літератури – можливість публікації текстів без редакторської правки та стандартизації матеріалу. Девід Крістал стверджує, що блоги стали «початком нової стадії в еволюції писемної мови». Популярність блогів зросла до такого ступеня, що окрім первинних блогів у письмовій формі, стали з'являтися фотоблоги, відеоблоги, аудіоблоги та мобблоги. Такий розвиток інтерактивної блогосфери призвів до появи нових лінгвістичних визначень і стилів, ще більша кількість яких має виникнути в майбутньому [3].

Сутність концепції Wiki-технології полягає в тому, що вона пропонує всім користувачам редагувати будь-яку сторінку чи створювати нові сторінки на Wiki-сайті, використовуючи звичайний браузер без яких небудь його розширень. Wiki підтримує зв'язки між різними сторінками за рахунок майже інтуїтивнозрозумілого створення посилань на інші сторінки та відображення того, існують дані сторінки чи ні. Wiki не є ретельно виготовленим сайтом для випадкових відвідувачів. Навпаки, вона прагне залучити відвідувачів

до неперервного процесу створення та співпраці, який постійно змінює вигляд сайту. Для створення Wiki-середовища необхідне спеціальне програмне забезпечення – двигун Wiki. Wiki двигун – це приватний вид систем управління сайтом, простий у структурі та функціональний [6].

Вікі – це колекція веб-документів, створених спільно. В основному, вікі-сторінка – це веб-сторінка, яку кожен може створювати разом з іншими користувачами, прямо в браузері, не знаючи HTML. Вікі починається з однієї головної сторінки. Кожен автор може додавати інші сторінки до вікі, просто створюючи посилання на сторінку, яка ще не існує. Історія попередніх версій кожної сторінки в вікі зберігається з переліком змін, зроблених кожним учасником. Вікі мають безліч застосувань, таких як:

- Для групових лекцій або навчальних посібників;
- Для планування роботи на факультеті або розкладу сумісних зібрань;
- Для студентів при спільному авторстві в онлайн-книзі, створенні контенту за темою, що встановлена керівником;
- Для спільних оповідань чи створення віршів, де кожен учасник пише окремий рядок або строфу тощо;
- Як особистий журнал для екзаменаційних нотаток або переробок (з використанням окремих вікі) тощо [5].

Отже, з появою більш досконалих систем комунікації засобами Інтернет-використання комп'ютера в сукупності з підвищеною готовністю майбутніх фахівців з лінгвістики підлаштовуватися під нові вимоги роботи, яка постійно технологічно удосконалюється, очікується, що ще більша кількість майбутніх лінгвістів продовжать змінювати свій стиль праці, щоб мати можливість брати участь у нових формах комунікації.

Список використаних джерел:

1. Crystal, David (2005). «The Scope of Internet Linguistics». paper presented at the American Association for the Advancement of Science meeting.
2. Вікіпедія. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82-%D0%BB%D0%B8%D0%BD%0%D0%B3%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0>

3. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%B1_2.0
4. James Governor, Dion Hinchcliffe, Duane Nickull. Web 2.0 Architectures: What Entrepreneurs and Information Architects Need to Know. – O'Reilly, 2009. – 276.
5. Вікі. URL: <http://www.moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=1903¬ifieditingon=1>
6. Вікі-діяльність. URL: https://docs.moodle.org/33/en/Wiki_activity

Ткачук І.О.

вчитель початкових класів,

*керівник методичного об'єднання вчителів початкових класів
Чернівецької гімназії № 2*

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ

Теперішні учні, представники цифрового покоління, вже не хочуть пасивно чекати, поки вчитель повільно, логічно і послідовно буде передавати їм свої знання. Новому поколінню дітей хочеться інтерактивності та багатозадачності, швидкого отримання інформації, вони люблять наочні картинки, короткі відео. Діти прагнуть навчатися разом з іншими, обмінюватися досвідом, втілювати спільні проекти. Вони цінують речі, які можна відразу спробувати на практиці і значно гірше сприймають суху теорію, відірвану від сучасного життя. Тому завдання вчителя початкових класів – організувати освітній процес таким чином, щоб учні не боялися, а хотіли ставити запитання, розвивати їх творчість та уяву, самостійність, зберігати пізнавальну активність. Ми маємо створювати умови гармонійного входження дитини в освітній простір, з підтриманням її здоров'я та емоційного благополуччя.

Саме предметам початкової школи належить особлива роль, оскільки в процесі їх вивчення відбувається формування основ світогляду, особистості школяра, підготовка до життя в нестабільному світі, навчання сучасним формам спілкування,

розвиток здатності до правильного сприйняття інформації та прийняття зважених рішень.

Згідно з Концепцією «Нова українська школа» та Державним стандартом початкової освіти, освітній процес у школі має бути зорієнтований на формування та розвиток життєво необхідних компетентностей. Серед 10-ти ключових компетентностей, які «мають набути діти під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти» є **інформаційно-цифрова компетентність**, яка передбачає:

- впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні;

- інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці;

- розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [1; 2].

Саме ця компетентність є найбільш сучасною та динамічною, вимагає, в першу чергу, від вчителя, який працює з дитиною, постійного самовдосконалення, пошуку новацій, які згодом можна буде впроваджувати під час роботи з дітьми. Вчителю слід усвідомити, що **те, що було новацією вчора, сьогодні є актуальним, завтра – застаріле.**

Використання комп'ютерних технологій та інтернету в роботі з учнями молодшого шкільного віку дають можливість вдосконалити форми організації освітнього процесу, зробити його більш інноваційним, цікавим, доступним та стимулює в учнів інтерес до навчання. Завдяки застосуванню мультимедійних засобів навчання уроки стають динамічними, яскравими, різноманітними за жанрами, підвищується їх результативність. Адаже в дітей розширюється коло інтересів, по-іншому сприймається матеріал, що вивчається. Вони навчаються креативно мислити, повніше й точніше висловлювати власні думки, проявляти свої індивідуальні можливості, долати певні труднощі в навчальній діяльності, самостійно формулювати запитання, розв'язувати задачі та вибудувати творчий процес, з орієнтацією на вирішення актуальних життєвих завдань. А це і є

найважливіші сходинки до формування життєвих компетентностей особистості.

Реалізувати ці завдання на уроках в початковій школі можна як шляхом навчання учнів аналізу, обробці та ефективному використанню інформації (в т.ч. медіаінформаційної-цифрової), так і через створення власних медіапродуктів (проєкти, презентації, хмаринки слів, власні ребуси та кросворди, QR-коди).

Саме тому у своїй роботі використовую різні методи, види і форми роботи, які базуються на використанні різних інтернет-ресурсів.

Онлайн ігри – це не тільки гарний спосіб розслабитися у вільний час. Унікальну можливість представляють навчальні онлайн ігри в яких у дитини є можливість одночасно і грати, і пізнавати щось нове для себе. Їх застосування дає можливість знайти пізнавальне в навчальних предметах, цікаві та нетрадиційні шляхи вирішення проблемних завдань. Дитина буде впевненіше почуватися на уроках, якщо серед безлічі нових значків зустріне знайомі, зуміє прочитати слово, написати букву, полічити предмети. При цьому частково нівелюється вплив особливостей типу її темпераменту на темп роботи та емоційну стабільність. Тому, працюючи з своїми учнями, застосовую цікаві програми з інтерактивними вправами, веселими анімованими персонажами, яскравими сюжетами та звуковим супроводом, запропоновані українським мультимедійним видавництвом Розумники «SmartKids» [3] та розробленою норвезькими науковцями ігровою платформою Kahoot.

Kahoot – це порівняно новий сервіс для створення онлайн вікторин, тестів і опитувань, який може ефективно використовуватися в дидактичних цілях. Учні мають можливість в ігровій формі відповідати на створені вчителем тести з планшетів, ноутбуків, смартфонів, тобто з будь-якого пристрою, що має доступ до Інтернету. Створені в Kahoot завдання дозволяють включити в них фотографії та відеофрагменти. Темп виконання вікторин, тестів регулюється вчителем шляхом введення часової межі для кожного питання, з урахуванням індивідуальних можливостей дітей.

Сьогодні для участі в тестуванні мої учні навчилися відкривати сервіс і вводити PIN-код, який я представляю зі свого комп'ютера. Їм

зручно, користуючись своїми персональними пристроями, вибрати правильну відповідь, варіанти якої представлені геометричними фігурами. Коли гра розпочинається, робота учнів оцінюється за двома параметрами відразу: вибір правильної відповіді та швидкість виконання завдання у порівнянні з однокласниками [4].

Вимогою часу є вміння користуватися QR-кодом в повсякденному житті (квадратна картинка, у якій закодована певна інформація). Їх спеціальний вигляд полегшує читання закодованих даних за допомогою сучасних мобільних телефонів, оснащених камерами. Досить навести камеру телефона на код і тут же отримаєте доступ до його вмісту.

Можливості використання QR-кодів безмежні: рекламні матеріали, закладки, листівки, плакати. QR-коди можна розміщувати на інформаційних стендах, як відео або мультимедіа коментар (у вигляді посилань), до оголошення анонсу або іншого матеріалу, при відпрацюванні екскурсійних маршрутів, де використовуються фотографії з QR-кодами на посилання веб-сторінок, що вказують розташування об'єктів.

В яких випадках я використовую роботу з QR-кодами:

– При супроводі уроку презентацією можна забезпечити слухачів роздатковим матеріалом з QR-кодами для доступу до цікавих додатків (гіперпосилання на мультимедійні джерела та ресурси: відео-, аудіо-додатки, сайти, анімації, електронні навчальні видання, бібліотеки).

– Для використання в діагностичних роботах для закріплення пройденого(вивченого) матеріалу. На кожному аркуші з завданням можна розмістити надрукований QR-код з правильними відповідями або підказкою з алгоритмом розв'язання задачі. Учні будуть намагатися отримати власну відповідь, перш ніж переглянуть правильну.

– Захована підказка. Вчитель може закодувати власні підказки, а потім роздрукувати отриманий QR-код разом із завданням. Кожен, кому знадобиться консультація по темі, отримає її в будь-якому зручному місці, просто зчитавши код.

– У навчальній грі типу квест із завданнями у QR-кодах; QR Treasure Hunt Generator автоматично створює QR-вікторину із

запропонованих питань. Потім роздруковані QR-коди можна розмістити в кабінеті або, до прикладу, по всьому шкільному подвір'ю. Учні, таким чином, можуть підтягнути не тільки знання, а й свою фізичну підготовку

– В освітніх кросвордах;

– За тим же принципом можна організувати екскурсію по школі. В кабінеті (коридорах, бібліотеці, в інших приміщеннях) потрібно розмістити роздрукований QR-код з посиланням на відео, аудіо або цілий фотоальбом [5].

Щоразу переконуюся, що цифрові технології мають величезне значення в усіх сферах життя і діяльності кожної людини, в тому числі і молодшого школяра. Впливаючи на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, стають потужним засобом дистанційної та додатковим джерелом неформальної освіти. Розумію, що для того, щоб стати потужним джерелом інформації для своїх учнів, маю працювати на випередження, удосконалюючи володіння різноманітними технологіями.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Педагогічний експеримент «Розумники» (Smart Kids).
URL: <https://edugames.rozumniki.ua/>
4. Kahoot – сервіс для створення онлайн вікторин, тестів і опитувань.
URL: <https://kahoot.com/schools-u/>
5. Генератор QR-кодів. URL: <https://creambec.ru/qr-code-generator/>

Наукове видання

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Контактна інформація організаційного комітету:
73021, Україна, м. Херсон, а/с 20,
Науковий журнал «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 19.10.2021. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 5,81. Тираж 100. Замовлення № 1021/08.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.